

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку

КУРСОВА РОБОТА

З дисципліни «Фінансовий облік»

на тему: «Облік фінансових доходів»

(на прикладі ТОВ «Весна-Агро» с.Красне, Конотопський р-н., Сумська обл.)

Студентки 3 курсу групи ОіА 1301-1

напряму підготовки облік і аудит

Новикової С.В.

Керівник: ст.викладач

Журбенко Н.М.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Суми- 2016 рік

План

Вступ

1. Теоретичні основи обліку фінансових доходів

1.1. Сутність доходу, його визначення й оцінка

1.2. Нормативне регулювання обліку фінансових доходів

1.3. Огляд літературних джерел

2. Організація обліку фінансових доходів ТОВ «Весна - Агро»

2.1. Організаційно - економічна характеристика підприємства

2.2. Облік формування доходу від реалізації продукції, робіт і послуг

2.3. Облік формування доходу від іншої операційної діяльності

2.4. Облік формування доходу від фінансової діяльності

2.5. Облік формування доходу від іншої діяльності

3. Шляхи вдосконалення обліку доходів ТОВ «Весна - Агро»

Висновки і пропозиції

Список використаних джерел

Додатки

Вступ

Як економічна категорія, дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманим від продажу продукції, товарів, робіт, послуг.

Важливе місце серед економічних категорій належить чистому доходу, який відображає вартість виробленого продукту для суспільства та визначається як різниця між вартістю продукту й витратами на його виробництво.

Величина доходів безпосередньо впливає на рівень прибутку. В економічній теорії у різні періоди розвитку країни категорія прибутку була об'єктом особливого вивчення. Однак до теперішнього часу в економічній літературі не існує єдності у позиції щодо сутності даної категорії, її походження і функцій.

Про актуальність тематики обліку доходів відображено в наукових працях вчених. Серед видатних вчених, професорів які здійснили вагомий внесок у розвиток тематики фінансових доходів в бухгалтерському обліку Ф.Ф.Бутинець, В.Костюченко, О.В.Геращенко, Я.В.Лебедзевич, А.К.Харькова, Т.Г.Камінська та інші.

Також на різних історичних етапах, слід назвати таких вчених як Л. Флорі, Д. Манчіні, Ф. Ескобара, Ф. Марчі, Д. Чербоні, Ф. Беста, А. Гільбо, Е. Леоте, І.Ф. Шера, Г. Сімона, Е. Шмаленбаха, ЛЛ. Гомберга, Є.Є Сіверса, ОМ, Галагана, А.Л. Бикова, В.Г. Макарова, В.Ф. Палія, Я.В. Соколова.

Об'єктом дослідження є ТОВ «Весна-Агро» , характеристика підприємства, його організаційна структура, економічні показники та фінансовий стан підприємства.

Предметом даної курсової роботи є дохід, його значення, структура, класифікація в бухгалтерському обліку, види доходу та облік на підприємствах.

Метою даної курсової роботи є дослідження загального процесу обліку доходів і відображення їх результатів в обліку на конкретному підприємстві. Основними завданнями організації обліку та контролю доходів діяльності підприємства є:

- забезпечення правильного визначення та достовірної оцінки доходів підприємства;
- забезпечення правильного і повного документального оформлення і своєчасного відображення в регістрах обліку доходів та результатів діяльності;
- забезпечення контролю за виконанням договорів на реалізацію продукції;
- забезпечення контролю за правильним визначенням фінансового результату від звичайної діяльності з метою оподаткування;
- забезпечення контролю за рухом та наявністю прибутку на підприємстві, тощо.

При написанні курсової роботи я використала наступні інформаційні джерела: форма 1 «Балансу», форма 2 «Балансу», форма 50-с.г, примітки до річної звітності, наукові видання відповідно до теми, положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ДОХОДІВ

1.1. Сутність доходу, його визначення й оцінка

Фінансові результати відображають мету підприємницької діяльності; її дохідність і є вирішальним для підприємства. Тому дохід – як показник фінансових результатів – це виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних і прирівняних до них витрат.

Згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» визначення цього терміну сформульовано так: доходи – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або погашення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період.

Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку П(С)БО встановлено відповідні вимоги щодо визнання доходу за кожним видом діяльності, а саме: доходи від основної (операційної) діяльності, доходи від іншої операційної діяльності, доходи від фінансово-інвестиційної діяльності, доходи від іншої звичайної діяльності та доходи від надзвичайних подій [5].

Податковим кодексом встановлено, що доходи, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують отримання таких доходів, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку.

Операційна діяльність і є основним джерелом доходу підприємства.

Доходи від основної (операційної) діяльності – це виручка від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг), яка розраховується на основі обсягу реалізованої продукції, виходячи з діючих цін (без ПДВ, акцизів, торговельних та збутових знижок). ПДВ, акцизний збір, мито та інші податки включаються до ціни, але вони перераховуються до бюджету і не належать підприємству [14].

На розмір виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) впливають такі фактори:

- 1) у сфері виробництва: обсяг виробництва, якість продукції, асортимент продукції, ритмічність випуску та інше;
- 2) у сфері обігу: ритмічність відвантаження, своєчасне оформлення транспортних і розрахункових документів, терміни документообігу, форми розрахунків, рівень ціни;
- 3) незалежно від діяльності підприємства: порушення договорів постачальниками ресурсів, недоліки в роботі транспорту, несвоєчасна оплата продукції покупцями [29].

Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг є основним джерелом відшкодування коштів на виробництво і реалізацію продукції, утворення доходів і формування фінансових ресурсів. Тому саме від величини витрат залежить не тільки внутрішньовиробниче відшкодування витрат і формування прибутку, а й своєчасність і повнота податкових платежів, погашення банківських кредитів, які впливають на рівень виплачених відсотків, що відбивається на фінансовому результаті діяльності підприємства.

Несвоєчасне надходження виторгу призводить до затримки розрахунків, штрафів і санкцій, що в кінцевому випадку означає не тільки втрату прибутку, а й перебої в роботі та зупинка виробництва [14].

Виручка від реалізації продукції, незважаючи на зовнішні ознаки (грошову форму, надходження коштів за відвантажену продукцію, виконані роботи, зроблені послуги, джерело різних платежів підприємства), не є доходом у повному розумінні цього слова, тому що з нього насамперед необхідно відшкодувати зроблені витрати, виплатити заробітну плату, відрахувати на соціальні заходи, тоді вона набуває форми чистого доходу підприємства [19].

Крім доходів від реалізації продукції (товарів, робіт чи послуг), підприємство отримує інші операційні доходи, які включаються в доходи від операційної діяльності. доходи ефективність підприємство

Інші операційні доходи включають доходи від реалізації сировини, матеріалів, іноземної валюти, інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій); дохід від операційних курсових різниць (різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів); оперативної оренди активів (майна), якщо ця діяльність не є метою створення підприємства; відшкодування раніше списаних активів (надходження боргів, списаних як безнадійні); одержані пені, штрафи, неустойки за порушення господарських договорів, які визнані боржником чи рішенням суду; дохід від списання кредиторської заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності; одержані гарантії та субсидії [7].

За умов ринку зростає значення доходів від фінансово-інвестиційної діяльності підприємств. Тому пошук фінансових джерел розвитку підприємств у напрямку найефективнішого інвестування фінансових ресурсів, операцій із цінними паперами та інші питання фінансової діяльності набувають важливого значення для фінансових служб підприємств.

Фінансові інвестиції – це вкладення засобів у фінансові інструменти, серед яких переважають цінні папери, з метою отримання доходу (прибутку) в майбутньому [32].

Підприємства отримують доходи від таких видів фінансової діяльності як: придбання та продаж акцій, облігацій та інших цінних паперів; цільові грошові вклади; валютні операції; пайові внески, часткова участь у діяльності інших підприємств; надання позик; лізингові операції.

Фінансові інвестиції зумовлені потребою ефективного використання вільних фінансових ресурсів, коли кон'юнктура фінансового ринку надає отримання значно більшого рівня прибутку на вкладений капітал, ніж операційна діяльність на товарних ринках.

Важливий напрямок фінансової діяльності підприємства за ринкової економіки – це раціональне використання вільних фінансових ресурсів, пошук ефективних напрямків інвестування коштів, які даватимуть підприємству додатковий прибуток [19].

У доходах підприємства виділяють доходи від фінансових операцій, які включають: дохід від участі в капіталі та інші фінансові доходи.

Дохід від участі в капіталі включає дохід підприємства, отриманий від його інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведуть методом участі в капіталі [7].

До інших фінансових доходів підприємства належать доходи, отримані ним у формі дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі).

До інших доходів підприємства належать доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів, від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності та не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

Доходи, які є наслідком надзвичайних подій (стихійні лиха, пожежі, техногенні аварії і т.д.), відносяться до надзвичайних доходів. Надзвичайними доходи визнаються від відшкодування надзвичайних витрат страховими компаніями та значних благодійних внесків з боку інших підприємств або фізичних осіб [29].

Практичне значення показника доходу полягає в тому, що він характеризує загальну суму коштів, яка поступає підприємству за певний період і, за

вирахуванням податків, може бути використана на споживання та інвестування.

Узагальнюючим позитивним фінансовим показником діяльності підприємства є його прибуток.

Прибуток підприємства є складовою частиною доходу підприємства. Іноді прибуток ототожнюють з поняттям доход. Але це ототожнення неправильне. Прибуток характеризує не весь дохід, отриманий в процесі підприємницької діяльності, а тільки ту частину доходу, яка є «очищеною» від затрат, понесених на здійснення цієї діяльності. Іншими словами, у кількісному виразі прибуток є показником, що являє собою різницю між сукупним доходом і сукупними затратами у процесі здійснення підприємницької діяльності.

Отже прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного вдосконалення його матеріальної бази і продукції всіх форм інвестування. Він є джерелом оплати податків і з урахуванням значення прибутку вся діяльність підприємства спрямована на його зростання.

До складу інших доходів включаються:

- дивіденди, отримані від нерезидентів, проценти, роялті, доходи від володіння борговими вимогами, від лізингових операцій. Датою отримання доходів у вигляді орендних/лізингових платежів (без урахування частини лізингового платежу, що надається в рахунок компенсації частини вартості об'єкта фінансового лізингу) за майно, передане платником податку в оренду/лізинг, ліцензійних платежів (у тому числі роялті) за користування об'єктами інтелектуальної власності є дата нарахування таких доходів, встановлена відповідно до умов укладених договорів;
- штрафи, неустойки чи пеня, фактично отримані за рішенням сторін договору або відповідних державних органів. При цьому суми таких надходжень враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування за датою їх фактичного надходження, але не беруть участь у складі витрат при їх сплаті;

- вартість безоплатно отриманих у звітному періоді товарів, робіт, послуг, безповоротної фінансової допомоги, безнадійна кредиторська заборгованість;
- невикористана частина коштів, що повертається зі страхових резервів;
- суми заборгованості, що підлягають включенню до доходів за порядком відшкодування небанківськими фінансовими установами сум безнадійної заборгованості за рахунок страхового резерву;
- отримані суми державного мита, попередньо сплаченого позивачем, що повертаються на його користь за рішенням суду;
- суми акцизного податку, сплаченого (нарахованого) покупцями (покупцям) підакцизних товарів (за їх рахунок) на користь платника такого акцизного податку, а також суми збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну, теплову енергію та природний газ;
- суми дотацій, субсидій, капітальних інвестицій із фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або бюджетів, отримані платником податку. Порядок визначення доходів, отриманих у вигляді цільового фінансування з фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або бюджетів, встановлено п.137.2 ст.137 Податкового кодексу;
- доходи, отримані від продажу основних засобів, нематеріальних активів, операцій з продажу землі, від страхової діяльності та інших доходів. Порядок визначення таких доходів встановлено статтями 146, 147, 153-161 Податкового кодексу. До складу інших доходів включаються також доходи, невраховані при обчисленні доходу періодів, що передують звітному, та виявлені у звітному податковому періоді;
- суми поворотної фінансової допомоги, отриманої платником податку у звітному податковому періоді, що залишаються неповернутими на кінець такого звітного періоду, від осіб, які не є платниками цього податку (в тому числі нерезидентів), або осіб, які мають пільги з цього податку, в тому числі тих, що застосовують нижчі ставки податку. У разі якщо в майбутніх звітних податкових періодах платник податку повертає таку поворотну фінансову

допомогу (її частину) особі, яка її надала, такий платник збільшує суму витрат на суму поворотної фінансової допомоги (її частини) за наслідками звітнього податкового періоду, в якому відбулося таке повернення;

– суми безповоротної фінансової допомоги, отриманої платником податку у звітному податковому періоді (пп.135.5.4 п.135.5 ст.135 Податкового кодексу) [32].

Доходом вважається і заборгованість за векселем після закінчення трьох років із дня терміну платежу, оскільки сума заборгованості визнається безповоротною фінансовою допомогою, і тому платник податку – емітент повинен включити суму такої заборгованості до складу доходів за підсумками звітнього податкового періоду, в якому таку заборгованість визнано безповоротною фінансовою допомогою.

Дохід від реалізації товарів підприємствам – виробникам сільськогосподарської продукції на умовах товарного кредиту визнається за датою переходу покупцеві права власності на такий товар.

1.2. Нормативне регулювання обліку фінансових доходів

Дохід є надходженням економічних вигод, які виникають в результаті діяльності підприємства у вигляді виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), гонорарів, відсотків, дивідендів тощо. В обліку дохід відображається у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Методологічні засади формування, оцінювання і визнання у бухгалтерському обліку інформації про доходи від звичайної діяльності підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначають такі нормативно-правові документи:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999 р. Визначає порядок організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей в Україні.

Визначено мету бухгалтерського обліку та фінансової звітності: надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [24].

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р, що містить перелік синтетичних рахунків. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджено Наказом Міністерства фінансів України [20].

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [8].

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [17]. Цим Положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми цього Положення (стандарту) слід застосовувати до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім бюджетних установ) і консолідованої фінансової звітності.

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) дохід. Міжнародний документ від 01.01.2012 р. [16].

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджено наказом міністерства фінансів України від 29.11.1999р. № 290 [23]. Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерського обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Зокрема норми П(С)БО 3 та П(С)БО 15 стосуються підприємств (організацій) та інших юридичних осіб незалежно від форм власності (крім бюджетних та банківських установ).

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI . Містить розділ під назвою «Податок на доходи фізичних осіб». Розкриває інформацію про платників податку, об'єкт оподаткування, базу оподаткування, податкову знижку, ставки податку, порядок нарахування, утримання та сплати податку до бюджету, перерахунок податку та податкові соціальні пільги та інше [21]. Таким чином, можна зробити висновок, що будь яка діяльність суб'єктів господарювання повинна регулюватися нормативним законодавством. Законодавчі основи регулювання бухгалтерського обліку визначають правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

1.3. Огляд літературних джерел

Сучасний стан розвитку економіки в Україні потребує альтернативних та багатоваріантних підходів для вирішення конкретних питань методики і організації ведення бухгалтерського обліку. З подальшим розвитком ринкових реформ значно зростає необхідність у розробці облікової політики підприємства, оскільки законодавство, що регулює організацію бухгалтерського обліку, передбачає можливість різних варіантів відображення в обліку та звітності господарських операцій.

Таким чином, у підприємства з'явилась необхідність і можливість використання декількох підходів до визначення фінансових результатів різних операцій, а відповідно і варіантів їх відображення в обліку. Оскільки основною метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку, який визначається як різниця між доходами і витратами, то склад основних елементів облікової політики підприємства щодо доходів має дуже велике практичне значення, що й визначає актуальність теми дослідження.

Схема взаємозв'язку між виручкою, доходом і прибутком дана Подолянчуком О.А. [22]. На його думку категорія «дохід» і «прибуток» не взаємопов'язані, а Витрати – Продукція – Процес постачання – Процес виробництва – Процес

реалізації – Діяльність підприємства лише доповнюють одна одну. Вони мають власну вартісну структуру і різняться за функціями та роллю, що виконують в процесі відтворення. Поняття доходу набагато ширше, оскільки охоплює всю величину знову створеної вартості, тоді як прибуток характеризує лише його частину. Прибуток є вартісною формою додаткового продукту, а дохід – частиною необхідного і додаткового продукту. І з цим не можна не погодитись.

Таким чином, Бутинець Ф.Ф. [2] до доходів від фінансової діяльності пропонує віднести: дивіденди отримані; проценти отримані; інші фінансові доходи; доходи від інвестицій в асоційовані, спільні підприємства, тобто всі доходи, які обліковуються на рахунках 72 «Доходи від участі в капіталі» і 73 «Інші фінансові доходи». До доходів від інвестиційної діяльності Ф.Ф. Бутинець пропонує віднести доходи від: реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів; неопераційної курсової різниці; безоплатно отриманих активів; інші доходи від звичайної діяльності, тобто ті доходи, які обліковуються на рахунку 74 «Інші доходи».

Костюченко В. до доходів від інвестиційної діяльності відносить всі доходи, які обліковуються на рахунках 72, 73, 74, крім субрахунку 745 «Дохід від безоплатно отриманих активів». Доходи, які обліковуються на субрахунках 745 і 746 автор пропонує віднести до доходів фінансової діяльності [10].

На думку Гаращенко О. В., доцільно доходи від участі в капіталі, які на сьогодні відносяться до фінансової діяльності, віднести до результатів інвестиційної діяльності, згідно її визначенню. Зі структури «Фінансових доходів» пропонує виділити «Дивіденди отримані», які належать результатам інвестиційної діяльності, оскільки являються частиною прибутку, отриманого від інвестицій, а також «Відсотки отримані» за використання переданих у фінансову оренду необоротних активів, по інвестиціям в боргові цінні папери, крім високоліквідних короткострокових фінансових інвестицій, які являються еквівалентами грошових коштів. Дохід від фінансових операцій також формується за рахунок доходів від безоплатно отриманих активів. [4]

Таким чином, на думку автора, до складу доходів від фінансової діяльності слід віднести:

1. Дохід від безоплатно отриманих активів;
2. Дохід від неопераційних курсових різниць (пов'язаний з фінансовою діяльністю)
3. Інші доходи від фінансових операцій.

Доходи від інвестиційної діяльності:

1. Доходи від участі в капіталі:

- дохід від інвестицій в асоційовані підприємства;
- дохід від спільної діяльності;
- дохід від інвестицій в дочірні підприємства.

2. Інші доходи:

- дохід від реалізації фінансових інвестицій;
- дохід від реалізації необоротних активів;
- дохід від реалізації майнових комплексів;
- дохід від неопераційних курсових різниць (пов'язаний з інвестиційною діяльністю);
- дивіденди отримані;
- відсотки отримані [4].

А.В. Дерев'янко, О.Т. Бровко та Н.О. Стопчак серед основних проблем обліку доходів підприємства в Україні можна виділити такі проблеми:

- створення єдиної інформаційної загальнодержавної (міжгалузевої) бази норм і нормативів для обліку і контролю за доходами підприємства;
- рівня відповідності обліково-контрольної системи підприємства щодо його доходів чинним нормативно-правовим актам України з обліку та контролю, меті і завданням самого підприємства;
- встановлення оптимального співвідношення обсягів автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних робіт та визначення їхньої ролі у зростанні поточних доходів підприємства;
- матеріально-технічного та організаційного забезпечення ведення обліку доходів підприємства;

- повноти та своєчасності відображення в системі обліку доходів підприємства;
- забезпечення максимальної оперативності та достатньої аналітичності вихідної інформації про доходи підприємства.

Для вирішення поставлених завдань проблем обліку доходів можна виділити декілька шляхів:

- розробка й запровадження норм і нормативів сприятимуть наведенню елементарного порядку та дисципліни на підприємстві, тому наша законодавча і виконавча влада зобов'язані приділити цьому питанню більше уваги з метою скорочення сум необліковуваних доходів підприємства;
- для забезпечення достатньої аналітичності інформації її потрібно завчасно перевірити щодо відповідності сучасним вимогам: порівнянності, однозначності тлумачення, достовірності, дохідливості й доречності;
- для достатньої автоматизації обліково-контрольних робіт кожному підприємству доцільно на початок року (кварталу) проводити оцінку власних потреб і фінансово-кредитних можливостей щодо придбання або оренди (лізингу) комп'ютерної, організаційної техніки [6].

Ткаченко Н.М. вважає, що доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) визначаються в разі наявності всіх наведених нижче умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління й контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручки) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані із цією операцією, можуть бути достовірно визначені [30].

На думку Галушака І.Є. та Савчука В.П., також існує проблема матеріально-технічного й організаційного забезпечення, яка стосується більшості підприємств. Ця проблема полягає в тому, наскільки достатньо підприємство забезпечене сучасними матеріально-технічними засобами та який рівень

організації й ефективності ведення первинного та зведеного обліку, внутрішньо-фірмового контролю, формування звітної інформації на даному підприємстві.

Ще однією проблемою обліку доходів підприємства є відсутність єдиної інформаційної загальнодержавної (міжгалузевої) бази норм і нормативів для обліку та контролю за доходами підприємства. Така інформаційна база вкрай необхідна Україні, адже, як свідчать статистичні дані, матеріаломісткість вітчизняної продукції у два-три рази вища, ніж у країнах Заходу. Це може означати, що в нашій державі вагома частка списаних на витрати виробництва матеріальних цінностей розкладається чи насправді використовується на виробництво тіньової продукції, яку підприємство не обліковує, але реалізує на тіньовому ринку й отримує тіньові доходи й за яку не платить ніяких податків, зборів. Якщо вдасться створити в Україні єдину інформаційну загальнодержавну (міжгалузеву) базу норм і нормативів, то на її основі можна буде розвивати галузеві й відомчі норми та нормативи.

До проблем обліку доходів також належить проблема встановлення оптимального співвідношення обсягів автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних робіт та визначення їх ролі в зростанні поточних доходів підприємства [3].

Побудова бухгалтерського обліку доходів залежить від форми ведення обліку, централізованого чи децентралізованого ведення обліку, створення бухгалтерської служби. Як стверджують М.В. Кужельний та В.Г. Лінник, функціонування бухгалтерії можливе в умовах повної або часткової централізації облікових процедур, а також їх децентралізації [11].

Селіверстова І.О. та Зозуля І.В. звертають увагу на те, що довгострокова витратно-дохідна політика підприємства має враховувати, що людські ресурси підприємства – це основні витратно-доцільні й дохідно-інформуючі чинники його господарсько-фінансової діяльності. Під витратно-дохідною політикою підприємства слід розуміти політику, спрямовану на мінімізацію своїх витрат і максимізацію власних доходів за умови дотримання основних

постулатів розвитку національної економіки та реалістичного прогнозу глобальних тенденцій [27].

Проблема матеріально-технічного й організаційного забезпечення полягає в тому, наскільки достатньо підприємство забезпечене сучасними матеріально-технічними засобами (комп'ютерною та іншою обчислювальною технікою, засобами комунікації) і який рівень організації та ефективності ведення первинного та зведеного обліку, внутрішньо-фірмового контролю.

Погоджуємось з Я.В. Лебедзевич [13] і А.К. Харьковою [31], що облікова політика має значний вплив на формування фінансового результату підприємства. Тому визначення елементів облікової політики щодо доходів і витрат є запорукою своєчасного та правильного визначення фінансового результату.

Н.І. Беренда та Т.М. Потапенко [1] вважають, що дохід є збільшенням економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що приводить до зростання власного капіталу. Доходи включаються до складу об'єктів облікового процесу за принципами нарахування та відповідності. Принцип нарахування передбачає відображення в обліку доходів і витрат на момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати коштів. Принцип відповідності передбачає визначення фінансового результату шляхом порівняння доходів звітного періоду з витратами цього ж періоду, зазначеними для отримання цих доходів.

Т.Г. Камінська [9] робить висновок, що суть доходів як об'єктів вартісного виміру в бухгалтерському обліку, характеризує наступне визначення. Доходами організації визнаються збільшення економічних вигід протягом звітного періоду а результаті надходження активів і (або) підвищення їхньої вартості, і (або) зменшення зобов'язань, які призводять до збільшення капіталу організації за виключенням внесків власників. Це визначення, на відміну від того, яке сформоване в П(С)БО 15, відмічає визнання доходу в бухгалтерському обліку, яке нерозривно пов'язане з поняттям переходу права власності на продукцію, товари, роботи, послуги.

Доходи можуть визнаватися на момент доставки товару чи послуги покупцю, до і після нього. Загальноприйнятими умовами визнання об'єкта в бухгалтерському обліку є критерії визначеності, вимірності, доцільності і надійності. Крім того, дохід повинен бути заробленим, тобто для його визнання необхідне виконання договірних зобов'язань із доставки продукції та надання послуг покупцю. Дохід повинен відповідати також критерію реалізованості, який означає, що немонетарні активи, які надійшли за товарообмінними операціями, можуть бути легко перетворені на гроші.

Отже, надходження активів, не підтверджене переходом права власності, не може визнаватися доходом організації. Як зазначалося раніше, однією з умов визнання доходу в обліку є його розподіл за звітними періодами, однак цей аспект не вказаний у визначенні доходу в П(С)БО 15. Крім того, згаданий стандарт, який є основоположним документом у методології обліку доходів, виникнення доходів пов'язує лише з надходженням активів і (або) зменшенням зобов'язань. У той час, як збільшення вартості активів можливе не лише у випадках їх надходження, а й при переоцінці. Таке уточнення поняття «доходи» є, на нашу думку, принциповим в умовах ринкової економіки, для якої характерне застосування альтернативних варіантів вартісної оцінки об'єктів бухгалтерського обліку.

Важливою характеристикою доходу, на думку Ніколаєвої В.П., виступає його залежність від ризику, яка притаманна господарській діяльності підприємств. Ця діяльність може здійснюватися за обраною підприємством агресивною, помірною або консервативною політикою, що певним чином позначатиметься на сумі доходу. Отже, об'єктивне оцінювання доходу підприємства має базуватися на обов'язковому врахуванні такого фактора як ризик [18].

Лагодієнко Н.В. та Кितिця А.О. [12] бачать вирішення проблеми повноти та своєчасності відображення доходів у системі бухгалтерського обліку можна шляхом закріплення більш детальної класифікації і деталізації порядку бухгалтерського обліку доходів в обліковій політиці підприємства. Ще одним необхідним заходом для вдосконалення бухгалтерського обліку доходів є

узгодження національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними.

І.Б. Сідаш наголошує, що особливості формування обліку доходів і витрат на підприємства залежить від: правильного визначення та достовірної оцінки доходів підприємства, правильного і повного документального оформлення і своєчасного відображення в регістрах обліку доходів та результатів діяльності, своєчасного одержання достовірної інформації про доходи та витрати. Важливе місце також посідає метод визначення доходів і витрат, який повинен забезпечити найбільш оптимальне і точне відображення доходів у покупця і витрат у продавця товарів. Від вибору методу визначення доходів і витрат залежить і порядок ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.

Формування витрат і доходів та контроль за їх здійсненням має важливе значення в умовах ринкових відносин. Адже з прийняттям нових законодавчих актів і нормативних документів за останні десять років докорінно змінився порядок ведення обліку, відбувається його адаптація відповідно до міжнародних стандартів. Організація обліку доходів залежить передусім від особливостей технології виробництва та характеру продукції, що випускається. Доходи та витрати формуються в бухгалтерському обліку відповідно до принципу відповідності який передбачає визначення фінансового результату шляхом зіставлення доходів звітного періоду з витратами цього ж періоду, понесеними для отримання цих доходів [28].

Швиденко А.І. та Бровко В.М. вважають, що дохід від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) необхідно відображати на аналітичних рахунках у розрізі видів реалізованої готової продукції із метою виявлення найприбутковіших серед них, а також установлення тенденцій рентабельності окремих видів продукції (товарів, робіт, послуг) [33].

Гострій критиці в економічній літературі підлягає склад інших операційних доходів. Лишиленко О.В., виходячи з міркувань співвідношення доходів і витрат за видами діяльності, пропонує субрахунки 711 «Дохід від реалізації іноземної валюти» та 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»

перенести до складу рахунку 74 «Інші доходи» як доходи, що виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю; субрахунки 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки», 716 «Відшкодування раніше списаних активів», 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості», 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів» виключити зі складу інших операційних доходів із включенням на рахунок 74 «Інші доходи» як доходи не від операційної діяльності, а за операціями, що виникають внаслідок її проведення [15].

Проте, на думку Н.В. Прохара, вказані зміни не є виправданими з наступних підстав:

- інша операційна діяльність включає види діяльності, які передбачені в статуті підприємства (крім основної, фінансової та інвестиційної), а тому реалізація іноземної валюти, отриманої як плата від покупця за товар (роботу, послугу), є звичним явищем для підприємств, що здійснюють експортні операції, але не входить до основної діяльності; аналогічним чином можна розглядати продаж надлишкових матеріальних оборотних активів, придбаних для забезпечення основної діяльності підприємства;
- отримання штрафів (пені, неустойок) можливе за результатами як основної, так і іншої звичайної діяльності, але виходячи з обов'язковості здійснення основної діяльності на підприємствах та великої ймовірності отримання в ході неї штрафних санкцій за порушення договорів, вказані доходи займають виправдане місце на рахунку 71. Інша річ, дохід у вигляді штрафних санкцій повинен бути розмежований між операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства;
- виходячи з того, що операційна діяльність, як і основна, пов'язана з оборотними активами (крім фінансових інвестицій), то відшкодування раніше списаних оборотних активів та безоплатне отримання оборотних активів, є доходом від операційної діяльності. Але зауважимо, що відшкодування дебіторської заборгованості, не пов'язаної з операційною діяльністю, повинно бути включене до інших звичайних доходів;

– списання кредиторської заборгованості, беззаперечно, включається до складу доходу, але такий дохід повинен бути розмежований між операційною та інвестиційною діяльністю підприємства [25].

Для вдосконалення бухгалтерського обліку доходів Свідерський Д.Є. в дисертаційному дослідженні пропонує доходи, які обліковуються на рахунку 72 «Доход від участі в капіталі» включити до складу інвестиційної діяльності, мотивуючи таку зміну визначенням методу участі в капіталі [26]. На нашу думку, інвестиції (не фінансові) в асоційовані, дочірні або спільні підприємства саме й призведуть до зміни розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства, що відповідно до П(С)БО є фінансовою діяльністю. Разом з тим, враховуючи попередні обґрунтування щодо удосконалення обліку доходів, до рахунку з обліку фінансових доходів доцільно включити наступні субрахунки: дохід від одержаних штрафів, пені неустойок; дохід від відшкодування списаних активів; дохід від курсових різниць.

Віднесення до складу інвестиційних доходів вартості реалізації фінансових інвестицій та необоротних активів повністю відповідає визначенню інвестиційної діяльності. Разом з тим, включення окремим субрахунком доходу від неопераційної курсової різниці завищить фінансовий результат від інвестиційної діяльності та відповідно занизить результат від фінансової діяльності, а також суперечитиме принципу нарахування та відповідності доходів і витрат. Сумнівним у економічній літературі вважається включення до складу доходів від інвестиційної діяльності доходів від безоплатно отриманих активів.

Так, Свідерський Д.Є. у дисертаційному дослідженні пропонує вказані доходи віднести до складу фінансових. На нашу думку, такий дохід займає виправдане місце серед субрахунків, оскільки безоплатне придбання необоротних активів відповідає визначенню інвестиційної діяльності - в ньому не уточнюється як саме здійснене придбання активів: за плату чи безоплатно.

Недостатня увага до проблем фінансової стійкості та безпеки підприємства може привести, навіть при високій дохідності бізнесу, до того, що компанія може стати об'єктом для ворожого поглинання; а з іншого боку, прискорені темпи росту бізнесу викликають високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, що може призвести до втрати фінансової стійкості та самостійності у прийнятті управлінських рішень.

Сьогодні на кожному підприємстві на перше місце ставиться саме результат його діяльності – прибуток чи збиток. Достовірно оцінити результат діяльності підприємства можливо лише за даними бухгалтерського обліку. Саме від повноти та достовірності отриманої керівництвом інформації залежить адекватність прийнятих ними в тій чи іншій ситуації рішень. Формування результатів діяльності, як відомо, безпосередньо пов'язаний з доходами та витратами, які виникають у господарюючого суб'єкта, тобто вони являються визначальними складовими фінансових результатів. Тому їх облік у ринкових умовах набуває стратегічного значення для підприємства.

Незважаючи на те, що принципи, організація та методика обліку, порядок формування облікової політики підприємств України відповідають міжнародним стандартам фінансової звітності, все ж існує ряд невідповідностей в окремих концептуальних підходах щодо їх визнання. Також гостро постає ряд таких проблем як: проблема класифікації доходів, проблема повноти та своєчасності відображення їх у системі обліку.

Аналіз сучасної практики обліку доходів засвідчив, що сьогодні підприємства не можуть із достатнім ступенем достовірності оцінити реальний отриманий дохід за звітний період, особливо в розрізі конкретних джерел його утворення. Таким чином, інформація, що надається з цього приводу користувачам фінансової звітності, може містити суттєві помилки, а відтак призводити до прийняття неправильних економічних рішень.

РОЗДІЛ 2.

Організація обліку фінансових доходів ТОВ «ВЕСНА-АГРО»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Весна-Агро»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Весна-Агро» знаходиться за адресою Україна Сумська обл., Конотопський р-н, с. Красне вул. Леніна, 198. ТОВ «Весна-Агро» займається вирощуванням зернових і технічних культур. Середньооблікова кількість працівників станом на 01.01.2015р. складає 40 осіб.

Площа сільськогосподарських угідь-всього(без землі, що здана в оренду) 1960 га.

Економічні умови підприємства характеризуються не великим розміром землекористування, стійкими транспортними зв'язками.

Для більш повної характеристики підприємства, його виробничої направленості та рівня спеціалізації розглянемо табл.2.1

Склад та структура товарної продукції.

Таблиця 2.1.

Назва галузі та видів продукції	2012 рік		2013 рік		2014 рік		2015 рік		В середньому за 4 роки	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Продукція рослинництва –всього	9711,2	99,3	8147,6	99,04	13420,9	99,7	17672,3	99,2	7961,1	100
Зернові і зернобобові	6216,3	63,6	6161,2	74,89	10189,4	75,7	12181,0	68,6	5970,7	75
Пшениця озима	1994,5	20,4	2250,6	27,36	3720,7	27,6	3444,6	19,4	1450,1	18,2
Гречка	442,6	4,53	296,2	3,60	218,9	1,63	-	-	-	-
Кукурудза на зерно	1381,1	14,1	1131,3	13,75	1791,5	13,3	-	-	-	-

Ячмінь ярий	2395, 5	24, 5	2482, 5	30,1 8	4458,3	33, 1	5580,3	31, 4	3184. 8	40, 0
----------------	------------	----------	------------	-----------	--------	----------	--------	----------	------------	----------

Продовження таблиці 2.1

Просо	2,6	0,03	0,6	0,01	-	-	-	-	-	-
Соняшник	2030, 3	20,7 7	1243, 7	15,1	2460, 3	18,2	3990, 0	22, 5	1959. 7	24, 6
Соя	541	5,54	478,6	5,8	697	5,18	1430, 6	8,0 6	889,6	11, 1
Ріпак озимий	587,6	6,01	211,8	2,5	-	-	-	-	-	-
Ріпак ярий	286,9	2,94	-	-	-	-	-	-	-	-
Інша продукція рослинниц тва	49,1	0,50	52,3	0,64	74,2	0,55	70,7	0,3 9	21.6	0,2 7
Мед	4,7	0,05	3,2	0,04	0,7	0,01	-	-	-	-
Всього по тваринниц тву	4,7	0,05	3,2	0,04	0,7	0,01	-	-	-	-
Послуги в рослинниц тві і тваринниц тві	57,8	0,59	75,9	0,92	34,7	0,26	60,2	0,3 3	2,4	0,0 3
Продукція сільського господарст	9773, 7	100, 0	8226, 7	100, 0	13456 ,3	100, 0	17732 ,5	10 0	7958, 5	-

ва і послуг										
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ТОВ «Весна-Агро» займається вирощуванням зернових і технічних культур, оскільки найбільшу питому вагу в структурі товарної продукції в середньому за 4 роки займає продукція зернових - 75,02% ,а саме ячмінь ярий – 40,01% та пшениця озима – 18,22% ,а також з технічних : соняшник – 24,6% .Виходячи з цього можна стверджувати,що підприємство має зернову спеціалізацію. Загальний обсяг виробництва зерна збільшився в 2015 році порівняно з 2012 роком в 5970,7тис. грн. Вирощування гречки в 2015 році взагалі припинилося.

Слід також відмітити ,що у звітному році порівняно з базисним підприємство не реалізовувало просо,ріпак озимий та ріпак ярий ,що пов'язане з тим, що підприємство не виробляло у 2015 році зазначену продукцію. Спеціалізація, яка склалася на даному підприємстві відповідає природно-кліматичним умовам і виробничій програмі даного підприємства.

Для більш детального аналізу також слід розглянути структуру забезпеченості господарства земельними ресурсами. Дані наведені у табл.2.2

Склад та структура землекористування.

Види угідь	2012 рік		2013 рік		2014 рік			2015 рік		Відхилення (+,-) 2015 рік до 2012 року	
	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	взято в оренду,	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %

Всього с.-г. угідь	1992	100	1992	100	1991	100	1991	1960	100	-32	100
в т.ч. рілля	1992	100	1992	100	1991	100	1991	1960	100	-32	-

Таблиця 2.2

З проведених розрахунків можемо побачити, що скоротилась площа сільськогосподарських угідь в звітному році порівняно з базисним на 32 га. За 4 роки площа значно скоротилася. І якщо й надалі буде таке велике зменшення площі сільськогосподарських угідь то ТОВ «Весна-Агро» з часом перестане вирощувати сільськогосподарські культури які вирощує зараз, адже площі буде не вистачати для цього.

Аналізуючи структуру земельного фонду можна відмітити, що як у 2015 так у 2012 році всю питому вагу займає рілля. Господарство не має власної землі, а свою діяльність здійснює на орендованих землях.

Необхідно також приділити увагу забезпеченістю основним засобам підприємства. Для цього розглянемо дані таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Забезпеченість основними засобами та ефективність їх використання.

Показники	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	Відношення 2015 рік в % до 2012 року
Фондомісткість, грн.	0,92	1,1	0,7	0,22	23,9
Середньорічна вартість ОВФ	2586	324,5	3960		156.5

,тис.грн.				4049	
Фондоозброєність, тис. грн.	185	196,4	245,9	101,2	54,7
Фондовіддача, грн.	1,08	0,8	1,3	4,2	388,8
Фондозабезпеченість,тис.грн.	129,8	163,02	198,8	2,06	1,58
Рентабельність ОВФ %	88,2	59,3	106,2	89,3	101,2
Норма прибутку %	2,6	3,49	1,92	1,8	69,2

З проведених розрахунків ми бачимо, що показник фондоозброєності за досліджений період знизився на 54,7 %, що показує, що підприємство використовує основні фонди не інтенсивно. Хоча вартість ОВФ і збільшилася на 156,5 %, та зменшилась чисельність працівників. З розрахунків таблиці видно, що показник фондовіддачі збільшився на 388,8 . Відбулося зростання показника рентабельності на 101,2% , що свідчить про підвищення реальної дохідності ОВФ в процесі виробництва. Показник норми прибутку зменшився.

Отже, можемо зробити висновок, що підприємство не в достатній мірі забезпечене фондами.

Діяльність підприємства також характеризують економічні показники .

Про те який рівень господарювання ТОВ «Весна - Агро» свідчать дані таблиці 2.4

Таблиця 2.4

Основні економічні показники діяльності господарства.

Показники	2012 Рік	2013 Рік	2014 Рік	2015 Рік	Абсолютне відхилення (+ -)	Віднос. відношення 2012 рік в %,
-----------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------------------------	--

					2015 р. до 2012 р	до 2015 року
1. Вартість валової продукції :	9773,7	8226,7	13456,3	17735, 5	7999,8	55,1
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	490,6	412,9	675,8	904,8	414,2	54,2
б) на 1 середньообліковог о робітника, тис грн.	195,4	164,5	328,2	443,3	247,9	44,08
в) на 100 грн. основних засобів, грн.	105,6	83,7	339,8	290,8	185,2	36,3
2. Товарна продукція:	10034	8232	13462	17741	7707	56,5
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	503,7	413,2	676,1	905,2	401,5	55,6
б) на 1 середньообліковог о робітника, тис грн.	200,6	164,6	320,5	443,5	242,9	82,5
3. Валовий прибуток :	2262	53	4047	3788	1526	59,7
а) на 100 га с.-г. угідь, тис .грн	113,5	2,6	203,2	193,2	79,7	142,4
б) на 1 середньообліковог о робітника, тис грн.	45,2	1,06	96,3	94,7	49,5	47,7

4. Чистий прибуток(+), збиток(-)	2283	-1929	4208	3618	1335	63,1
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн	114	-96,8	211,3	184,5	70,5	61,7
б) на 1 середньооблікового робітника, тис грн.	45,6	-38,5	100,19	90,45	44,85	50,4
5. Рівень рентабельності (+) %	29,3	-23,5	44	25,9	-3,4	-

В результаті розрахунку основних економічних показників діяльності підприємства ми побачили, що виробництво валової продукції на 100 га. угідь в звітному періоді в порівнянні з базисним збільшилося на 414,2 тис. грн. Причиною цього є збільшення вартості валової продукції на 7999,8 тис. грн. Це свідчить про ефективне використання землі на підприємстві. Вартість валової продукції на 1 середньооблікового робітника збільшилася на 247,9 %, за рахунок зменшення вартості валової продукції на 55,1 % та зменшення кількості робітників на 10 осіб. Збільшення цього показника свідчить про ефективне використання робочої сили. Також слід зазначити, що валова продукція на 100 грн. основних засобів також збільшилась на 185,2 тис. грн.

Товарна продукція на 100 га с.г угідь збільшилась на 401,5 тис. грн. Причиною цього є збільшення товарної продукції на 7707 тис. грн. та скорочення площі сільськогосподарських угідь. Товарна продукція на 1 середньооблікового працівника зросла на 242,9 тис. грн. за рахунок підвищення товарної продукції на 56,5%. Аналізуючи показник валового прибутку на 100 га с.г угідь, може побачити його підвищення на 79,7 тис. грн. Причиною цього є підвищення валового прибутку на 1526 тис. грн. та зменшення площі на 32 га. Щодо валового прибутку на 1 середньооблікового

працівника то він також зріс на 47,7% це пояснюється підвищення валового прибутку на 59,7%. Також з розрахунків ми бачимо що чистий прибуток на 100 га угідь збільшився на 70,5 тис . грн. через зростання чистого прибутку на 1335 тис . грн. та скорочення площі на 32 га. Відбулося зростання на 1 робітника на 44,85 тис. грн. Причиною цього є збільшення чистого прибутку на 1335 тис. грн. Рівень рентабельності в 2015 році в порівнянні з 2012 зменшився на 3,4 п . в що пояснюється не значним збільшенням чистого прибутку та підвищення собівартості.

Таким чином, в господарстві спостерігається покращення показників ефективності господарювання порівняно з 2012 але в порівнянні з попереднім 2014 роком погіршення.

2.2 Облік формування доходу від реалізації продукції, робіт і послуг.

Одним із важливих і принципових теоретичних питань економічної діяльності є визначення терміна «доходи». Як економічна категорія, дохід в загальному розумінні означає потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента.

Валовий дохід містить у собі економічну вигоду, яку підприємство одержало (або має одержати). Суми, які утримуються у формі податків (акцизний збір, податок на додану вартість тощо), не приносять економічної вигоди. Тому вони виключаються з валового доходу та завершують процес формування чистого доходу.

Чистий дохід – це зменшений валовий дохід на економічні елементи, які визначені законодавчо. До чистого доходу не включаються суми, які отримують від імені третьої сторони, податок на додану вартість, акциз, мито, будь-які надані торговельні знижки тощо.

Всі визнані доходи в бухгалтерському обліку класифікуються за групами. Розглянемо першу групу «Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг)» (рах. №70) до нього відноситься загальний дохід (виручка від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг, тобто без вирахування наданих знижок, повернення проданих товарів та непрямих податків (податку на додану

вартість акцизного збору тощо). Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок тощо.

Нормативним документом, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», який затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290.

Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ).[23]

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається в разі наявності всіх наведених нижче умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Дохід не визнається, якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами, послугами та іншими активами), які є подібними за призначенням та мають однакову справедливую вартість [15].

Правило визнання доходу від реалізації продукції (товарів, послуг) – це дата, коли підприємство:

- передало значний ризик і винагороду від володіння товаром покупцю;
- не зберігає ні такої спадкоємності керівництва, яка звичайно пов'язана з володінням, ні ефективного контролю за реалізованими товарами,
- може достовірно виміряти суму доходу,

- має впевненість, що економічні вигоди внаслідок реалізації надійдуть,
- може із значним ступенем достовірності оцінити фактичні чи очікувані витрати.

Умови визнання доходу від надання послуг:

- можливість достовірної оцінки;
- імовірність надходження економічних вигод від надання послуг;
- можливість достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їх завершення;
- можливість достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг на дату балансу.

Оцінка ступеня завершеності з надання послуг проводиться:

- вивченням виконаної роботи;
- визначенням питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані;
- визначенням питомої ваги витрат, яких зазначає підприємство у зв'язку із наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат. Сума витрат, здійснених на певну дату, включає тільки ті витрати, які відображають обсяг наданих послуг на цю саму дату.

Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визначається виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) виражають основну діяльність підприємства, що і є метою його створення, і забезпечують основну частку його доходу.

Умови визнання доходу від реалізації продукції, товарів, інших активів:

- підприємством передані покупцеві ризики й вимоги, пов'язані з правом власності на продукцію, товари, інші активи;
- підприємство не здійснює в подальшому управління та контролю за реалізацією продукцією, товарами, іншими активами;
- сума активу (виручка) від реалізації продукції, товарів, інших активів може бути достовірно визначена.

– у підприємства є впевненість в отриманні економічних вигод, пов'язана з операцією;

– доходи пов'язані з операцією можуть бути достовірно визначені [34].

Узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, доходів від страхової діяльності, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу у ТОВ «Весна-Агро» ведеться на рахунок 70 «Доходи від реалізації».

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» – тимчасовий, має ознаки пасивного рахунка. Призначений рахунок для обліку господарських процесів, для узагальнення інформації про доходу від реалізації продукції (товарів, надання послуг), доходів від страхової діяльності, про доходи від грального бізнесу, від проведення лотерей, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу.

За кредитом рахунка 70 «Доходи від реалізації» на підставі довідок та розрахунків бухгалтерії відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – належна сума непрямих податків (акцизного збору, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством); суми, які отримує підприємство на користь комітента, принципала; повернуті перестраховиками частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій); результат зміни резервів незароблених премій (у страхових організаціях); списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати»

Бухгалтерській облік доходів від реалізації у ТОВ «Весна-Агро» ведеться щодо кожного об'єкта за відповідними групами, для яких відкривається окремий субрахунок. [12]

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» має такі субрахунки:

701«Дохід від реалізації готової продукції»;

702«Дохід від реалізації товарів»;

703«Дохід від реалізації робіт і послуг»;

704«Вирахування з доходу».

За кредитом субрахунків 701–703 відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом належна сума непрямих податків (акцизного збору, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством); суми, які отримуються підприємством на користь комітента, принципала; повернуті перестраховиками частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій); результат зміни резервів незароблених премій (у страхових організаціях); та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

На субрахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції» узагальнюється інформація про доходи від реалізації готової продукції.

На субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» підприємства торгівлі та інші організації узагальнюють інформацію ходи від реалізації товарів.

На субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» підприємства і організації, що виконують роботи і надають послуги, узагальнюють інформацію про доходи від реалізації робіт і послуг, про результати зміни резервів незароблених премій. Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту іншими напрямками, визначеними підприємством.

На субрахунку 704 «Вирахування з доходу» за дебетом відображається сума наданих після дати реалізації знижок покупцям вартість повернених покупцем продукції та товарів та інші суми підлягають вирахуванню з доходу. За кредитом субрахунку 704 відображається списання дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати» [15].

На субрахунку 705 «Перестраховування» узагальнюється інформація про частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами перестраховування.

Документальне оформлення реалізації продукції, (робіт, послуг) залежать від її виду і каналу реалізації.

Документом, що засвідчує відвантаження продукції є Товарно-транспортна накладна. Цей документ складається з 2-х розділів: товарного і транспортного. У товарному відображаються показники, які є підставою для

списання продукції та матеріалів у підприємства, що відвантажують продукцію і для оприбуткування їх у покупців. Транспортний розділ визначає взаємовідносини вантажовідправників з автотранспортними підприємствами, що виконують перевезення вантажів. Він служить для обліку транспортних робіт і розрахунків вантажовідправників або вантажоодержувачів з автотранспортними підприємствами за послуги.

При перевезенні продукції власним транспортом Товарно-транспортні накладні виписують у 4-х примірниках. Водій або інша особа, яка прийняла вантаж, розписується на усіх примірниках про прийняття вантажу, після чого 1-й примірник залишають у пункті відправлення; 2-й у вантажоодержувача; 3-й і 4-й з відмітками про прийняття продукції повертають підприємству (3-й віддають у бухгалтерію для звірки та обліку, а 4-й залишається у водія і є підставою для обліку транспортних робіт, нарахування зарплати).

Продаж продукції торгівельними організаціями, підприємствам громадського харчування та іншим організаціям проводять за Накладними Для одержання плати за цю продукцію випускають Рахунок – фактуру у 2-3-х примірниках.

Відпуск продукції для продажу через торгівельні кіоски оформляють Накладними внутрішньогосподарського призначення. В такому випадку попередньо визначають ціни продажу окремих видів продукції. Постійні продавці у встановленні строки, а разові – після продажу продукції здають у бухгалтерію звіт про продаж продукції, який є підставою для списання реалізованої продукції.

Видачу продукції своїм працівникам в рахунок оплати праці оформляють Відомостями на видачу натуральної оплати праці із зазначенням прізвища, кількості і вартості продукції.

Отже, нагромаджені протягом місяця первинні документи з реалізації реєструють у відповідних реєстрах чи Книгах обліку реалізації. Тут необхідно відмітити, що аналітичний облік доходів від реалізації організовується на підприємстві у залежності від специфіки та умов функціонування, загалом від облікової політики.

Аналітичний облік доходів від реалізації у ТОВ «Весна-Агро» ведеться за видами групами продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту та за іншими напрямками, визначеними підприємством.

Отже, саме від реалізації продукції, товарів, чи надання послуг залежить подальша діяльність підприємства, адже ТОВ «Весна-Агро» так як і кожне підприємство ставить на меті отримати максимальний дохід від реалізації продукції (товарів, надання послуг).

2.3 Облік формування доходу від іншої операційної діяльності.

Для відображення всіх інших доходів від основної діяльності (крім доходів від реалізації) на підприємстві ТОВ «Весна-Агро» використовуються рахунок 71 «Інший операційний дохід».

На рахунку 71 "Інший операційний дохід" ведеться узагальнення інформації про інші доходи від операційної діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).[23]

До складу інших операційних доходів відносяться:

- дохід від реалізації іноземної валюти;
- дохід від реалізації виробничих запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- дохід від операційної оренди, якщо така діяльність не є метою створення підприємства;
- дохід від операційної курсової різниці, що виникає за активами та зобов'язаннями, пов'язаними з операційною діяльністю підприємства;
- одержані штрафи, пені, неустойки за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержані рішення суду про їх стягнення, а також суми відшкодування зазнаних збитків;
- відшкодування раніше списаних активів;
- дохід від списання кредиторської заборгованості, що виникла в ході операційного циклу;
- одержані гранти та субсидії;
- доходи від операцій з тарою, від інвентаризації тощо.[2]

За кредитом рахунку 71 "Інший операційний дохід" відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом - суми непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного збору та інших зборів (обов'язкових платежів)) та списання в порядку закриття на рахунок 79 "Фінансові результати".

Аналітичний облік інших операційних доходів ведеться за видами доходів та іншими напрямками, визначеними підприємством. Первинними документами у ТОВ «Весна-Агро» для накопичення даних про інші операційні доходи є рахунки-фактури, товарно-транспортні накладі, платіжні вимоги, акти інвентаризації, виписки банку, довідки та розрахунки бухгалтерії.[5]

Приклади кореспонденцій з обліку інших операційних доходів :

- 1.Відображається дохід від реалізації валюти
Д-т 377 "Розрахунки з іншими дебіторами"
К-т 711 "Дохід від реалізації іноземної валюти"
- 2.Нарахований дохід від реалізації інших оборотних активів
Д-т 377"Розрахунки з іншими дебіторами"
К-т 712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів"
- 3.Нараховується дохід від операційної оренди
Д-т 377"Розрахунки з іншими дебіторами"
К-т 713 "Дохід від операційної оренди активів"
- 4.Відображається операційна курсова різниця
Д-т 362 "Розрахунки з іноземними покупцями"
К-т 714 "Дохід від операційної курсової різниці"
- 5.Нараховано штрафи за порушення умов господарських договорів
Д-т 374 "Розрахунки за претензіями"
К-т 715 "Одержані штрафи, пені, неустойки"
6. Нараховані доходи у вигляді відшкодування збитків, нестач, псування, розкрадання.
Д-т 375 "Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків"
К-т 716 "Відшкодування раніше списаних активів"

7.Списується прострочена кредиторська заборгованість

Д-т 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"

К-т 717 "Дохід від списання кредиторської заборгованості"

8.Визнано іншим операційним доходом суму цільового фінансування, яка належить до звітного періоду

Д-т 48 "Цільове фінансування і цільові надходження"

К-т 718 "Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів"

9.Оприбутковані виявлені під час інвентаризації надлишки запасів

Д-т 20 "виробничі запаси", 22 "МШП", 26 "Готова продукція", 28 "Товари"

К-т 719 "Інші доходи від операційної діяльності"

10.Списуються на фінансовий результат інші операційні доходи

Д-т 711-719

К-т 791 "Результат операційної діяльності"[19]

2.4 Облік формування доходу від фінансової діяльності.

Фінансова діяльність — це діяльність, яка призводить до зміни розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.[2]

Доходи від фінансової діяльності:

- доходи від участі в капіталі;
- дивіденди одержані;
- відсотки одержані;
- інші доходи від фінансових операцій.

Доходи від участі в капіталі — це доходи від фінансових інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі.

Метод участі в капіталі — це метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Метод участі в капіталі застосовується для обліку інвестицій в асоційовані і дочірні підприємства, в спільну діяльність зі створенням юридичної особи (спільного підприємства).[3]

Доходи від участі в капіталі у ТОВ «Весна-Агро» обліковуються на рахунку 72 «Доходи від участі в капіталі». Рахунок призначено для узагальнення інформації про доходи від інвестицій, які здійснені в асоційовані, дочірні чи спільні підприємства і облік яких ведеться за методом участі в капіталі. За кредитом відображається збільшення (отримання) доходу, за дебетом — списання в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

Рахунок 72 «Доходи від участі в капіталі» має такі субрахунки:

721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства»;

722 «Дохід від спільної діяльності»;

723 «Дохід від інвестицій у дочірні підприємства».

На субрахунку 721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства» узагальнюється інформація про доходи, що пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок отримання асоційованими підприємствами прибутків.

На субрахунку 722 «Дохід від спільної діяльності» узагальнюється інформація про доходи, що пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок отримання спільними підприємствами прибутків.

На субрахунку 723 «Дохід від інвестицій у дочірні підприємства» узагальнюється інформація про доходи, що пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок отримання дочірніми підприємствами прибутків.

Первинними документами для обліку доходів від участі в капіталі на підприємстві ТОВ «Весна-Агро» є : рахунки, платіжні доручення, довідки бухгалтерії тощо.

За кожним об'єктом інвестування та іншими ознаками, визначеними підприємством, організовується аналітичний облік доходів від участі в капіталі .

Реєстром синтетичного обліку за рахунком 72 «Дохід від участі в капіталі» при журнально-ордерній формі обліку є Журнал 6.

Для узагальнення інформації про доходи, які отримані в процесі фінансової діяльності, використовується рахунок 73 «Інші фінансові доходи». Рахунок призначено для обліку доходів, що виникають в процесі фінансової діяльності підприємства, зокрема дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансової діяльності, які не враховуються на рахунку 72 «Доходи від участі в капіталі». За кредитом рахунка відображається визнана сума доходу, за дебетом — списання кредитового обороту на рахунок 79 «Фінансові результати».[3]

2.5 Облік формування доходу від іншої діяльності.

Для відображення операцій від іншої звичайної діяльності на ТОВ «Весна-Агро» використовуються такі рахунки: Рахунок 74 «Інші доходи», Рахунок 97 «Інші витрати».

Вони відображають відповідно доходи та витрати від інших операцій підприємства, які виникли у процесі його звичайної діяльності. До таких операцій належать:

- реалізація фінансових інвестицій;
- реалізація необоротних активів;
- доходи від не операційних курсових різниць;
- дохід від безоплатно отриманих оборотних активів;
- інші доходи. [2]

Сальдо рахунків 74 і 97 списуються на субрахунок 793 «Результат іншої звичайної діяльності», що дає змогу визначити фінансовий результат від іншої звичайної діяльності.

Бухгалтерські записи з відображення операцій від іншої звичайної діяльності мають вигляд:

1. Реалізація фінансових інвестицій:

1а. Відображено реалізацію фінансових інвестицій:

Д-т 37 «Розрахунки з іншими дебіторами»

К-т 741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій».

1б. Списано реалізовані фінансові інвестиції:

Д-т 971 «Собівартість реалізованих фінансових інвестицій»

К-т 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»

2. Реалізація необоротних активів:

2а. Відображено реалізацію:

Д-т 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

К-т 742 «Дохід від реалізації необоротних активів».

2б. Нараховано ПДВ з продажної вартості необоротних активів:

Д-т 742 «Дохід від реалізації необоротних активів»

К-т 641 «Розрахунки за податками».

2в. Списано балансову вартість реалізованих необоротних активів:

Д-т 972 «Собівартість реалізованих необоротних активів»

К-т 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи».

2г. Списання зносу реалізованих необоротних активів:

Д-т 13 «Знос необоротних активів»

К-т 972 «Собівартість реалізованих необоротних активів».

3. Одержання доходу від не операційних курсових різниць:

Д-т 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», 36 «Розрахунки з покупцями»

К-т 744 «Дохід від курсових різниць».

4. Дохід від безоплатно отриманих оборотних активів:

Д-т 20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»

К-т 745 «Дохід від безоплатного отриманих активів».

5. Віднесено суму до оцінки об'єкта, які раніше були уцінені до складу доходу:

Д-т 10 «Основні засоби»

К-т 746 «Інші доходи від звичайної діяльності».

6. Дохід від фінансової оренди активів:

Д-т 37 «Розрахунки з іншими дебіторами»

К-т 746 «Інші доходи від звичайної діяльності».

ба. В кінці звітного періоду віднесення сум інших доходів на фінансові результати від іншої звичайної діяльності:

Д-т 74 «Інші доходи»

К-т 793 «Результат іншої звичайної діяльності».

бб. Списання інших витрат від іншої звичайної діяльності на фінансові результати:

Д-т 793 «Результат іншої звичайної діяльності»

К-т 97 «Інші витрати».[1]

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ТОВ «ВЕСНА-АГРО»

Сучасний розвиток української економіки перебуває під впливом світової фінансової кризи. Важливим в цих умовах стає забезпечення фінансової безпеки підприємства, яка складається зі здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію у відповідності до цілей загальної, корпоративної стратегії, у умовах невизначеного і конкурентного середовища.

Головна умова фінансової безпеки підприємства – це здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам, загрозам, які або намагаються причинити фінансовий збиток підприємству або небажано змінити структура капіталу, або примусово ліквідувати підприємство. Для забезпечення цієї умови підприємство повинно підтримувати фінансову стійкість, рівновагу, забезпечувати достатню фінансову незалежність підприємства і гнучкість при прийнятті фінансових рішень.

Найважливіший показник роботи підприємства – розмір і характер прибутку (збитку) за кожен період його діяльності. Тому правильне визначення доходу та своєчасне відображення його в бухгалтерському обліку зумовлює актуальність обраного напрямку дослідження.

Згідно з П(с)БО 15 «Дохід» доходи підприємства класифікуються за певними ознаками. Так, із метою визнання доходу та визначення його суми розрізняють дохід від:

- реалізації продукції, товарів, інших активів, придбаних з метою продажу (крім інвестицій у цінні папери);
- надання послуг, виконання робіт;
- використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, результатом якого є отримання відсотків, дивідендів, роялті.

Категорія «дохід» в економічній теорії розглядається як збільшення ресурсної бази підприємства, що використовується ними для компенсації вже здійснених витрат, накопичення з метою подальшого розширення і розвитку. Тому питання обліку та стандартизації одного з найголовніших показників роботи підприємства – доходи від реалізації продукції (товарів, послуг) – потребує широкого розгляду.

Доходи – це наслідок продуктивної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Структура доходів змінюється залежно від джерела їх утворення. Так, дохід від реалізації це результат суспільного визнання споживчої вартості реалізованих товарів (робіт, послуг).

Його складовими є вартість праці та додана вартість, що розкладається на: заробітну плату робітників та валовий прибуток (який є джерелом покриття: непрямих витрат, пов'язаних зі здійсненням функції управління, створення резервів, накопичення джерел майбутнього розширення виробництва, здійснення соціальних програм).

У бухгалтерському обліку методологічною основою формування інформації про доходи нині є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» та П(с)БО № 3 «Звіт про фінансові результати».

Згідно з П(с)БО № 15 (п.4) доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до зростання власного капіталу, за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників. Не визнаються доходами:

- суми податків на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів;
- сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента тощо;
- сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- сума завдатку під заставу або на погашення позики, якщо це передбачено відповідними угодами;
- надходження, що належать іншим особам.

Усі ці визначення не суперечать МСБО 18 «Дохід» і тому можуть бути використані при розробленні подальших схем формування відповідних показників звіту про фінансові результати.

Однак, як засвідчує попередній аналіз, у прийнятих нормативних документах (План рахунків та Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.99 № 2 291), та в затвердженій формі № 2 «Звіт про фінансові результати» мають місце суттєві відхилення від зазначених норм. Рахунок 70 «Дохід від реалізації», призначений для відображення доходу від реалізації на валовій основі, тобто з урахуванням податку на додану вартість, акцизного збору інших обов'язкових платежів. За інструкцією до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, дохід від реалізації відображається таким записом: Дебет рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

Кредит рахунка 70 «Дохід від реалізації».

Подальша операція – вилучення з доходу тієї його частки, що не належить підприємству (ПДВ, акциз тощо). За цією ж схемою дохід від реалізації відображається й у Звіті про фінансові результати.

Але існує можливість спростити цю схему, тобто в результаті відображення операції реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) необхідно відразу робити такий запис:

Дебет рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» (на загальну суму заборгованості)

Кредит рахунка 70 «Дохід від реалізації» (на суму чистого доходу від реалізації)

Кредит рахунка 643 «Податкове зобов'язання» (на суму ПДВ, акцизу тощо).

Аналогічні коригування були б доцільними й у формі № 2 «Звіту про фінансові результати».

Такі коригування дадуть можливість відображати в цьому звіті на єдиній методологічній основі всі види доходів: від реалізації, інші операційні доходи, фінансові та інші доходи.

Одержаний аванс від покупця, за чинним законодавством, є валовим доходом, хоча, відповідно до положень МСБО 18 «Дохід» та П(с)БО 15 «Дохід», дохід від реалізації визначається в момент переходу права власності й ризику за товар до покупця. Отже, аванс від покупця може бути визнаний у балансі продавця (постачальника) як кредиторська заборгованість, тобто як поточне зобов'язання, бо жодному критерію визнання доходу операція отримання авансу від покупця не відповідає.

Не визначається як дохід позитивна різниця між вартістю реалізації та балансовою вартістю основних засобів, уключених до складу груп 2 і 3. Згідно зі стандартами бухгалтерського обліку ця різниця має визнаватись як фінансовий результат відмінної від основної діяльності, а саме – інвестиційної діяльності. У вітчизняній обліковій діяльності сьогодні ця величина коригуюча до балансової вартості відповідної групи основних засобів. Отже, склад показника «Валовий дохід» не дає можливості використовувати його для оцінки фінансового результату діяльності підприємства.

Валовий дохід платника податку збільшується на суму перевищення доходу, отриманого у зв'язку з продажем цінних паперів і деривативів над витратами,

зробленими у зв'язку з придбанням цінних паперів і деривативів протягом такого звітного періоду, збільшеними на суму некомпенсованих балансових збитків від таких операцій, що мали місце в минулі періоди.

Виходячи з такої схеми формування прибутку від реалізації цінних паперів та деривативів, у фінансовому обліку прибуток необхідно показати в тому періоді, коли його було одержано (нараховано):

Дебет рахунка 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»

Кредит рахунка 79 «Фінансові результати».

Збитки, одержані в результаті операцій із цінними паперами та деривативами, за чинним податковим законодавством, треба відображати такою проводкою: Дебет рахунка 69 «Доходи майбутніх періодів», а потім рівномірно щорічно зменшувати суму доходу, яка відноситься на звітний період на відповідну частину нарахованого збитку.

У цьому разі має місце повне ігнорування облікових принципів відповідності доходів і витрат, а тому бухгалтери у фінансовому обліку дотримуються тієї самої схеми записів, що й у податковому обліку.

Чинним законодавством не передбачено чітких рекомендацій щодо відображення в обліку й звітності фактів знецінення фінансових інвестицій, отримання нереалізованих прибутків і збитків, пов'язаних із володінням цими фінансовими активами, виникнення певних умовних фінансових зобов'язань.

Існують певні зауваження щодо нарахування суми доходу від реалізації за умови надання покупцеві знижок, особливо таких, у використанні яких покупцем на дату визнання доходу від реалізації продавець не може бути впевненим. Це, наприклад, знижки, які надаються покупцеві за умови погашення дебіторської заборгованості впродовж визначеного й узгодженого терміну.

Ураховуючи принцип обачності, продавець не повинен завищувати оцінки своїх доходів та активів, а тому в момент визнання доходу від реалізації він має відобразити тільки ту частину доходу, в одержанні якої впевнений, тобто

за вирахуванням наданої знижки в розмірі 2 %. Якщо покупець знижки не використає, на суму наданої знижки слід зробити додаткове проведення.

Для організації системи аналітичних рахунків, на яких упродовж облікового періоду відображаються доходи підприємства, необхідно виходити з потреб внутрішнього менеджменту і структури форм фінансової звітності та відповідних рахунків і субрахунків чинного Плану рахунків.

Так, дохід від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) необхідно відображати на аналітичних рахунках у розрізі видів реалізованої готової продукції (товарів, робіт, послуг) із метою виявлення найприбутковіших серед них, а також установлення тенденцій рентабельності окремих видів продукції (товарів, робіт, послуг).

Отже, перелік рахунків, що був проаналізований у дослідженні, дає можливість із достатнім ступенем повноти розкривати користувачам інформацію про джерела надходжень та види діяльності для отримання доходів, про залежність чи незалежність окремих категорій доходів від ефективності менеджменту на підприємстві, про дохідність інвестицій за видами діяльності тощо.

Аналіз сучасної практики обліку доходів засвідчив, що сьогодні підприємства не можуть із достатнім ступенем достовірності оцінити реальний отриманий дохід за звітний період, особливо в розрізі конкретних джерел його утворення. Таким чином, інформація, що надається з цього приводу користувачам фінансової звітності, може містити суттєві помилки, а відтак призводити до прийняття неправильних економічних рішень.

У системі обліку інформація про доходи підприємства є надзвичайно цінною, швидкоплинною та багатогранною. Відображення інформації про доходи у системі обліку підприємства постійно розвивається і поліпшується у зв'язку з удосконаленням комп'ютерної техніки, методології й організації бухгалтерського обліку як основного джерела про доходи підприємства.

До загальних проблем вітчизняного обліку в системі управління підприємством, на наш погляд, можна віднести такі: теоретичні,

методологічні, технологічні, організаційні, кадрові, фінансові, масштабні, рівневі тощо.

Серед основних проблем обліку доходів підприємства в Україні можна виділити такі проблеми:

- створення єдиної інформаційної загальнодержавної (міжгалузевої) бази норм і нормативів для обліку і контролю за доходами підприємства;
- рівня відповідності обліково-контрольної системи підприємства щодо його доходів чинним нормативно-правовим актам України з обліку та контролю, меті і завданням самого підприємства;
- встановлення оптимального співвідношення обсягів автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних робіт та визначення їхньої ролі у зростанні поточних доходів підприємства;
- матеріально-технічного та організаційного забезпечення ведення обліку доходів підприємства;
- повноти та своєчасності відображення в системі обліку доходів підприємства;
- забезпечення максимальної оперативності та достатньої аналітичності вихідної інформації про доходи підприємства.

Доходи підприємства визначаються згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» після збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Проте склад доходів, що відносяться до відповідної групи, встановлено Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати». Основним із них є дохід (виручка від реалізації продукції (товарів, інших активів)) визначається у разі наявності наступних умов:

- покупцеві передані ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює подальшого управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);

- сума доходу (виручки) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Завданнями бухгалтерського обліку щодо відображення доходів є :

1. Відображення доходу в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.
2. Бухгалтерський облік доходів підприємств має забезпечити об'єктивне відображення в синтетичному і аналітичному обліку не тільки валових доходів від основної (звичайної) діяльності, від іншої звичайної діяльності, фінансових операцій та надзвичайних подій, ефективний аналіз доходів, але й правильне визначення чистого доходу підприємства від операційної діяльності.
3. Бухгалтерський облік доходів підприємств має важливе значення для контролю та аналізу їх рівня, структури та динаміки.

Для вирішення поставлених завдань проблем обліку доходів можна виділити декілька шляхів:

- розробка й запровадження норм і нормативів сприятимуть наведенню елементарного порядку та дисципліни на підприємстві, тому наша законодавча і виконавча влада зобов'язані приділити цьому питанню більше уваги з метою скорочення сум необліковуваних доходів підприємства;
- для забезпечення достатньої аналітичності інформації її потрібно завчасно перевірити щодо відповідності сучасним вимогам: порівнянності, однозначності тлумачення, достовірності, дохідливості й доречності;
- для достатньої автоматизації обліково-контрольних робіт кожному підприємству доцільно на початок року (кварталу) проводити оцінку власних потреб і фінансово-кредитних можливостей щодо придбання або оренди (лізингу) комп'ютерної, організаційної техніки.

Перспективи подальших досліджень проблеми обліку доходів підприємства, на нашу думку, дуже широкі і впродовж багатьох років викликатимуть інтерес у вчених-економістів із урахуванням розмірів і форм власності

підприємств, видів економічної діяльності, системи оподаткування, організаційно-правових форм, тощо.

З метою формування інформації про доходи і витрати протягом звітного періоду у зарубіжній обліковій практиці використовуються тимчасові номінальні рахунки, на яких накопичуються суми по кожному виду доходів і витрат. Тимчасовими ці рахунки називаються тому, що суми накопичених на них доходів і витрат відносяться тільки до поточного облікового періоду. В кінці звітного періоду ці рахунки закриваються.

Рахунки доходів – це пасивні рахунки, на яких обліковуються доходи за їх видами. По кредиту цих рахунків протягом звітного періоду відображається збільшення доходів у результаті звичайної діяльності та внаслідок екстраординарних ситуацій, а по дебету – їх списання на зведений рахунок фінансових результатів.

Спосіб коригування рахунків застосовується для обліку доходів за методом нарахування по операціях, які охоплюють термін, що перевищує один обліковий період. Коригування здійснюється шляхом складання коригувального бухгалтерського проведення. Необхідність коригування рахунків виникає у випадку відображення в обліку нарахованого доходу, тобто доходу, який був зароблений, але не врахований протягом облікового періоду (рис. 1).

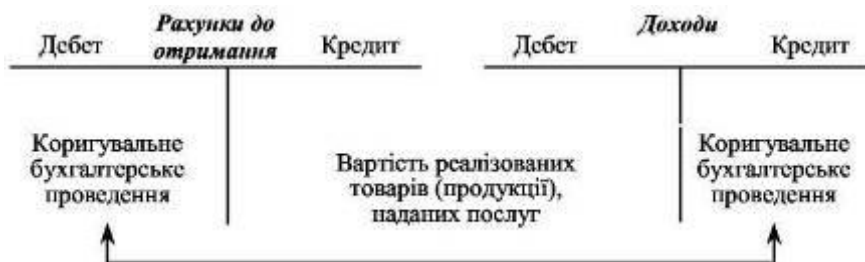

Рис. 1. Схема коригування нарахованих доходів

В бухгалтерському обліку витрати відображаються з дотриманням принципів нарахування, відповідності доходів і витрат та обачності. Порядок відображення витрат підприємства на рахунках бухгалтерського обліку може здійснюватися за касовим методом обліку (витрати обліковуються на основі

виплат грошових коштів), або за методом нарахування, що розглянуті вище. Основна кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку з обліку витрат розглянута у попередніх розділах.

Проте слід зазначити, що компанії часто несуть витрати, пов'язані з отриманням економічних вигод протягом періоду, що перевищує один фінансовий рік або операційний цикл, якщо він довший за 12 місяців.

Так, наприклад, в процесі експлуатації довгострокових активів (основних засобів, природних ресурсів та інших) необхідно здійснювати систематичний, раціональний розподіл їх вартості між обліковими періодами, протягом яких підприємство отримувало економічні вигоди від їх використання. Цей процес називається нарахуванням амортизації основних засобів та інших довгострокових активів (див. розділ 6 «Облік довгострокових активів»). При нарахуванні амортизації основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку складається проведення:

Дебет рахунка «Витрати на амортизацію основних засобів» Кредит рахунка «Накопичена амортизація основних засобів» Рахунок «Накопичена амортизація основних засобів» є регулюючим, контрактивним по відношенню до рахунка «Основні засоби», сам по собі є пасивним. По кредиту цього рахунка накопичується сума нарахованої амортизації основних засобів протягом терміну їх корисного використання, з урахуванням якої у фінансовій звітності відображається залишкова (балансова) вартість основних засобів.

У зарубіжній обліковій практиці в основу визначення фінансового результату діяльності підприємства покладений метод «витрати – випуск». За цим методом фінансовий результат визначається шляхом співставлення суми понесених витрат з сумою отриманих доходів.

Для обліку і узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства використовується рахунок «Зведений рахунок фінансових результатів». Це активно-пасивний рахунок, по кредиту якого відображаються суми отриманих доходів, а по дебету – суми здійснених витрат.

За умови перевищення суми доходів (оборот по кредиту) над сумою витрат (оборот по дебету) фінансовий результат діяльності компанії буде характеризувати прибуток. І навпаки, якщо сума обороту по дебету (витрати) перевищуватиме суму обороту по кредиту (доходи), то фінансовий результат діяльності компанії характеризуватиме збиток.

У кінці звітного періоду рахунки доходів і витрат закриваються шляхом списання їх оборотів на рахунок «Зведений рахунок фінансових результатів».

При цьому можуть мати місце наступні бухгалтерські проведення (табл. 2).

Інформація, узагальнена на бухгалтерських рахунках доходів, витрат і фінансових результатів, по завершенню облікового циклу є підставою для складання фінансової звітності.

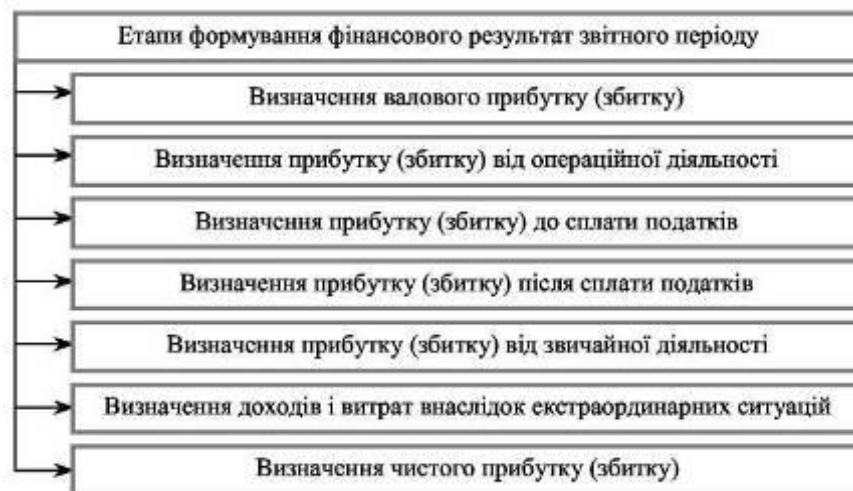

Рис. 2. Порядок формування фінансового результату

Підприємство має свій арсенал ЕОМ, завдяки якому проводиться повна автоматизація бухгалтерського обліку господарських операцій. Для автоматизації обліку використовується комплексна бухгалтерська програма «1С: Бухгалтерія», розроблена з урахуванням відповідної форми обліку.

Ця програма дозволяє при одноразовому введенні інформації з первинного документу зразу проводити її групування і відображення в Журналі проводок, а потім і в Оборотно-сальдовій відомості.

Важливим моментом діяльності всіх підприємств є перехід України на міжнародні стандарти обліку та внесення відповідних змін до минулої

системи бухгалтерського обліку. В зв'язку з цим, проводиться поступова зміна програмного забезпечення на більш сучасне із застосуванням нового Плану рахунків, також проводиться підвищення кваліфікації облікового персоналу.

На сьогодні в ТОВ «Весна-Агро» закінчився процес впровадження нової методики бухгалтерського обліку, що звісно потребувало додаткових витрат та певного періоду часу, в процесі якого проводилося ознайомлення працівників з системою та переведення всього обліку на національні Положення (стандарты) бухгалтерського обліку.

На підсумок проведеної роботи були розроблені пропозиції щодо вдосконалення обліку у ТОВ «Весна-Агро» (табл. 1).

Таблиця 1. Пропозиції щодо вдосконалення обліку у фінансово-господарській діяльності

№	Зміст пропозиції	Результат
1	Створити нову класифікацію фінансових результатів, доходів і витрат	Приведе до більш швидкого впровадження обліку згідно із новим Планом рахунків, а також дасть можливість заповнювати нові форми бухгалтерської звітності
2	Підвищення кваліфікації бухгалтерів в зв'язку із останніми змінами в законодавчій базі обліку в Україні (семінари, курси)	Дасть можливість працівникам бухгалтерії вільно реагувати на зміни, а також приведе до скорочення часу при переході на національні стандарти обліку
3	Впровадження управлінського обліку на підприємстві	Створить належну інформаційну базу для аналізу і прийняття ефективних управлінських рішень

Таким чином, з урахуванням вищезгаданих удосконалень підприємство зможе розширити свою діяльність, при збільшенні обсягів діяльності зможе

зменшити рівень витрат, а разом з тим – і підвищити рентабельність своєї діяльності.

Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні є складовою частиною заходів, орієнтованих на впровадження економічних відносин ринкового спрямування. Трансформація обліку здійснюється в рамках реалізації стратегічного курсу нашої держави на інтеграцію до світового економічного простору, що передбачає адаптацію законодавства України до європейського рівня. Об'єктивними передумови, що зумовили необхідність єдиних підходів до управління економічними процесами стали:

- взаємне проникнення капіталів різних країн у вигляді виробничих, капітальних і фінансових інвестицій, що набули повсюдного характеру, а створення систем міжнародного кредитування і економічного регулювання зумовило інтенсивний розвиток спільного ринку;
- необхідність реалізації міжнаціональних програм в соціальній і економічній сферах;
- виникнення інтегрованих спільних підприємств, корпорацій, транснаціональних компаній, що сприяли подальшій взаємообумовленості і взаємозалежності економік різних країн;
- вільна конвертація валют провідних країн, а також введення єдиної європейської валюти, що стимулювало подальше зміцнення міжнародних економічних зв'язків. У цих умовах бухгалтерський облік, як інформаційна база, не міг залишатися в рамках національних принципів і правил.

Проведений нами аналіз умов визнання доходу від реалізації товарів за міжнародним та національним стандартами бухгалтерського обліку дозволяє зробити висновок, що вони у значній мірі збігаються. Але необхідно звернути увагу та те, що на відміну від П(С)БО 15 міжнародним стандартом, як критерій визнання доходу, встановлено передачу покупцеві не всіх, а лише суттєвих ризиків і вигод, пов'язаних з правом власності.

Так, наприклад, звичайні гарантійні зобов'язання продавця, будучи ризиком, пов'язаним із правом власності, який несе після продажу продавець, водночас

не розглядаються як суттєвий ризик. Такі незначні ризики не заважають продавцю визнавати дохід.

Водночас, в П(С)БО 15 не розкрито зміст поняття «ризиків й вигод, пов'язаних з правом власності» та ознаки суттєвості, що дає можливість українським підприємствам трактувати ці поняття довільно.

П(С)БО 15 як умова відображення доходу вимагає, щоб продавець був упевнений у збільшенні економічних вигод у результаті продажу. А згідно із визначенням, сформульованим у ст. 1 Закону «Про бухгалтерський облік», економічна вигода – це якраз і є можливість отримати кошти.

Отже, у разі невпевненості в оплаті відвантажених товарів продавець не має права визнавати дохід під час відвантаження. І якщо невпевненість в оплаті зафіксовано у відповідному первинному документі (наприклад, у відповідній записці відділу збуту або у звіті департаменту маркетингу), то перед бухгалтером постає питання як відобразити операцію. З одного боку, на складі товарів уже немає, і списувати активи з балансу потрібно. З другого – відвантажувальні документи разом із договорами купівлі-продажу дають достатні підстави для визнання дебіторської заборгованості. Водночас п.6 П(С)БО 10 вимагає відображення дебіторської заборгованості одночасно з відображенням доходу. А дохід у разі невпевненості в оплаті відображати не можна.

Світовій бухгалтерській практиці відомо кілька моделей відображення викладеної господарської операції. Коли складно визначити величину або гарантувати оплату за продукцію, американські бухгалтерські положення застосовують метод продажів у розстрочку і метод відшкодування витрат.

За методом продажу у розстрочку дохід визнається у той період, коли надходять грошові кошти, а не тоді, коли має місце реалізація. Метод продажу у розстрочку полягає у тому, що при відвантаженні товарів з балансу списується вся вартість товарів і на цю суму визнається дебіторська заборгованість. Одночасно на суму нарахованої націнки в обліку відображається відстрочений дохід. Під час надходження платежів від покупця визнається дохід у сумі платежу, який надійшов, і одночасно

пропорційно списується націнка. Це не що інше, як касовий метод визнання доходу.

Такий метод визнання доходу в національній економіці пропонується деякими авторами тим компаніям, що працюють переважно з покупцями, які є бюджетними організаціями. Адже такий механізм дозволяє їм звести до одного періоду появу бухгалтерського доходу та податкових зобов'язань з податку на прибуток і податку на додану вартість.

Є.С. Хендриксен і М.Ф. Ван Бред описують метод відстрочки, за яким суми відстроченого валового прибутку слід розглядати як непогашену дебіторську заборгованість, а не прибуток майбутніх звітних періодів.

Сутність цього методу полягає у тому, що на момент продажу відвантажені цінності відображаються як запас готової продукції (за вартістю придбання), а не за вартістю вибуття (не за поточною дисконтованою вартістю дебіторської заборгованості). Відображення відстроченого валового прибутку як кредиторської заборгованості, на думку авторів, ніяк не впливає на величину чистого прибутку, але викривлює в балансі співвідношення активу і кредиторської заборгованості.

Основними причинами невідповідності методологічних засад регламентування аспекту визнання доходу національними П(С)БО по відношенню до вимог МСБО є: жорстке регламентування державою даного процесу, невідповідність розвитку економічних зв'язків між суб'єктами господарювання, відсутність механізму здійснення гарантій по виконанню зобов'язань сторін взаємодії, тощо.

МСБО мають більш конкретизований характер положень щодо обліку доходів та відображення їх у фінансовій звітності. Тоді, як у національних П(С)БО містяться моменти неповної визначеності та розмежованості доходів з наступним формальним перекрученням інформації при складанні фінансової звітності.

Для України дуже важливим моментом є також запровадження єдиної методології формування доходів як в податковому, так і в бухгалтерському обліку.

Таким чином, вплив нормативно-законодавчої бази зумовлює розбіжності при визначенні доходів у бухгалтерському обліку і при здійсненні податкових розрахунків.

Якщо у бухгалтерському обліку дохід визначається у разі збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу, то у податковому обліку валовим доходом вважається загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (або нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах. Тобто у податковому обліку зростання доходу для цілей оподаткування може і не збігатися із збільшенням економічних вигід підприємства.

Відмінності між бухгалтерським та податковим обліком доходів полягають також і в строках (даті) визначення доходу. В бухгалтерському обліку необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів згідно з принципом відповідності доходів і витрат визначення фінансового результату звітного періоду. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Можна зробити висновок, що сума доходів, отриманих від різних видів діяльності в бухгалтерському обліку, не співпадає з валовими доходами у податковому обліку, а отже, обліковий та податковий прибуток не співпадають.

На мою думку, визначення оподатковуваного прибутку повинно здійснюватися за даними бухгалтерського обліку, що потребує удосконалення бухгалтерського обліку та розробки єдиної методології визнання, формування доходів для цілей обох видів звітності, з метою зниження затрат бухгалтерів на визначення бази оподаткування податком на прибуток.

Вирішення цієї проблеми є необхідним, оскільки це дасть змогу досягти уніфікації і достовірності при ведення бухгалтерського обліку доходів і

здійснення податкових розрахунків. Найкращим варіантом вирішення проблеми узгодження податкового та бухгалтерського обліку доходів є такий, коли на законодавчих засадах немає розбіжностей між даними бухгалтерського та податкового обліку.

У світовій практиці використовують декілька варіантів поєднання бухгалтерського та податкового обліків, але всі вони беруть за основу дані бухгалтерського обліку.

До найпоширеніших методів використання даних бухгалтерської звітності у податковому обліку належать:

- метод, за яким за основу для визначення податкової бази приймається оподатковуваний прибуток, визначений за даними бухгалтерського обліку, який потім коригується (метод реконсолідації). Така система застосовується в США, Казахстані, Молдові;
- метод, коли фінансовий прибуток коригується згідно із податковим законодавством і визначається оподатковуваний прибуток. Застосовується в Німеччині, Бельгії, Франції, Нідерландах.

Зокрема, запропонований проект Податкового кодексу доопрацьовано в напрямку максимального наближення методології оцінки фінансових результатів в бухгалтерському та податковому обліку. Вважаємо, що даний проект є перспективним та дозволяє спростити систему податкового обліку, і, найголовніше, наближує бухгалтерський та податковий облік. Це дозволить підвищити ефективність планування доходів бюджетів, оскільки при цьому забезпечується інтегрованість макропоказників, які є основою планування та прийняття державних рішень.

На мікрорівні це зближення дозволить спростити ведення бухгалтерського обліку доходів та підвищити роль саме бухгалтерського фінансового обліку.

На сьогоднішній день в Україні швидкими темпами розвиваються ринкові економічні відносини. Така ситуація вимагає суттєвих якісних змін усіх важелів управління, в тому числі обліку, аналізу і контролю.

Автоматизована інформаційна облікова система – це система, в якій інформаційний процес обліку автоматизований за рахунок застосування

спеціальних методів оброблення даних, які використовують комплекс розрахункових, комунікаційних й інших технічних засобів, з метою отримання і передачі інформації, потрібної спеціалістам-бухгалтерам для виконання функцій управлінського і фінансового обліку.

Актуальною є потреба не тільки в автоматизації обліку (що визначається на технічному етапі), автоматизованій підготовці звітних форм: сучасна система менеджменту покладається на результати систематичної контрольно-аналітичної роботи, оперативність та достовірність якої теж досягається в автоматизованому режимі.

Як свідчить практика, існують три найбільші проблеми, про які слід пам'ятати при впровадженні автоматизованої системи обліку:

- розгалуженість та специфіка господарської діяльності;
- обмеженість грошових коштів;
- рівень кваліфікації фахівців відповідного напрямку.

Саме тому, вважаємо, що автоматизація обліку доходів є одним з пріоритетних напрямків удосконалення обліку доходів.

Для цілей автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні доходами використовується як внутрішня, так і зовнішня інформація. Внутрішня інформація про доходи – це дані, які виникли переважно у системі обліку та відображають різні тимчасові інтервали і стан об'єкта управління. Ці дані вимірюються і з точністю фіксуються у документах. Внутрішня інформація є більш доступною, оскільки створюється на самому підприємстві.

Зовнішня інформація включає дані про стан ринку і конкурентів, прогнози цін, податкової політики, політичної ситуації в країні тощо. Зовнішня інформація є важкодоступною і дорого коштує, а канали отримання такої інформації можуть бути різними: експертні опитування, статистичні дослідження кон'юнктури ринку, вивчення тенденцій у збуті тих чи інших товарів, засоби масової інформації тощо.

Слід зазначити, що основні проблеми, пов'язані з комп'ютеризацією обліку доходів з основної діяльності підприємств стосуються, насамперед, організації їх аналітичного обліку, можливості застосування різних методик

визначення доходів в розрізі різних видів товарів, формування необхідної звітності для потреб управління, конфіденційності інформації тощо. Якщо не приділити достатньої уваги вирішенню цих питань, то ефективність комп'ютеризації обліку може бути мінімальною.

Як шляхи вирішення даних проблем можуть бути запропоновані такі заходи, як:

- організація аналітичного обліку доходів;
- формування різних форм звітності;
- інтеграція різних видів обліку;
- забезпечення надійності та конфіденційності інформації.

Аналітичний облік доходів з основної діяльності в бухгалтерських системах ведеться шляхом встановлення зв'язків між конкретною проводкою, сумою, кількісним показником і об'єктом обліку. І це правильно, якщо користувач має можливість в процесі роботи самостійно вводити нові категорії обліку і об'єкти даних категорій. Оскільки об'єкти знову визначеної категорії так чи інакше пов'язані з вже існуючими об'єктами, система повинна передбачати і побудову зв'язків.

Бухгалтерські комплекси, які є на ринку програмних продуктів, орієнтовані на великі і середні підприємства, і як правило, таких можливостей в повному обсязі не надають. Об'єкти аналітичного обліку або розташовані всередині аналітичних рахунків, або зв'язок між об'єктами не допускається, або пропонується кінцеве число рівнів аналітичного обліку, які можна відобразити в проводках. Ніякі обмеження в цьому плані недопустимі для реальної бухгалтерії великого підприємства, оскільки втрачається можливість побудови звітних документів, в яких має бути відображений наскрізний аналітичний облік.

В умовах використання інформаційних технологій критичний рівень аналітичних рахунків може задаватись підприємством самостійно. За комп'ютерної бухгалтерії у зв'язку із розширенням можливостей аналітичного обліку доцільна побудова багаторівневих розрізів статей доходів, необхідних для потреб управління.

Використання засобів автоматизації аналітичного обліку доходів дозволяє практично повністю розв'язати проблему точності та оперативності інформації. Протягом декількох хвилин можуть бути підготовлені різноманітні та деталізовані дані, необхідні для прийняття ефективних рішень. До того ж, правильний вибір програмного забезпечення дозволяє легко й миттєво пристосовувати роботу бухгалтера до правил і норм, які часто змінюються.

Практично в кожній програмі бухгалтерського обліку є вмонтований генератор звітів. Однак, жоден із них не працює з користувачем в простому діалоговому режимі. Для побудови нового звіту необхідно користуватися мовою запитів, що не завжди влаштовує бухгалтера.

Автоматизована бухгалтерська система повинна надати такий засіб, застосовуючи який користувач зміг би сам створити всі необхідні бухгалтерські і планово-фінансові звітні документи, не витрачаючи при цьому додатковий час на вивчення мови програмування.

На ринку немає програмного продукту, у який закладено абсолютно всі функції. Тому вибираючи програму, яка б задовольнила потреби користувачів щодо обліку доходів основної діяльності, не треба шукати систему, яка б виконувала всі необхідні функції, а необхідно відштовхуватися від реальних потреб і можливостей підприємства. Крім цього, розробники здебільшого погоджуються на адаптацію своїх систем – відповідно до специфіки потреб замовників.

В умовах комп'ютерної системи обліку доходів від основної діяльності необхідно формувати форми звітності, які б забезпечували надання оперативної та релевантної інформації, а також можливість внутрішньо фірмового планування та контролю за доходами.

Таким чином, основні переваги від використання комп'ютерної техніки з відповідним програмним забезпеченням полягають в наступному:

- практично цілковито розв'язати проблеми точності й оперативності інформації;

- виконанні складних математичних розрахунків, скороченні трудомісткості розрахунків;
- забезпеченні необхідних умов для аналізу доходів;
- можливості обробки і зберігання великої кількості однакових в структурному плані одиниць інформації;
- можливості здійснення вибірки інформації з великої кількості даних;
- зведенні до мінімуму помилок.

Отже, використання найновіших інформаційних технологій та впровадження комплексної автоматизованої системи управління підприємством дозволяє вирішити такі завдання, як створення системи оперативного обліку і контролю за всіма напрямками діяльності підприємства, а також формування інформаційної бази для прийняття рішень на всіх рівнях управління, тому майбутнє за сучасними інформаційними технологіями.

Відмінності технології документування в комп'ютеризованих системах обліку полягають в тому, що накопичення і первинна обробка облікових даних ґрунтуються на використанні комп'ютерів безпосередньо на робочих місцях облікових працівників, існує можливість автоматичної реєстрації первинної інформації за допомогою таких засобів, як технологічні датчики, сканери штрихових кодів (для обліку товарно-виробничих запасів), касові апарати (для обліку виручки від реалізації в роздрібній торгівлі), смарт-картки (для обліку праці і заробітної плати), ваги, годинники, лічильники, вимірювальна тара тощо.

Практичний результат для підприємства – зменшення імовірності штрафу через неграмотність або випадкову помилку бухгалтера. Оперативність результатної облікової інформації дозволяє також посилити контроль за законністю та економічною ефективністю господарських операцій.

Особливістю організації автоматизованого обліку доходів є:

- відокремлення доходів у фінансовому та в податковому обліку;
- забезпечення можливості реєстрації доходів підприємства у фінансовому та в податковому обліку в процесі реєстрації операцій у фінансовому та в податковому обліку;

- використання широкої номенклатури статей доходів підприємства для чіткого розмежування доходів підприємства відповідно за типами операції, джерелами отримання доходів й напрямками понесення витрат, який визначає порядок відображення даних доходів на рахунках фінансового та податкового обліку;
- забезпечення автоматизованого закриття рахунків обліку доходів відповідно до визначених ознак даних видів доходів та витрат.

Незважаючи на організацію автоматизованого обліку доходів в більшості комп'ютерних програм, у них передбачено механізми неавтоматизованого закриття рахунків обліку доходів, оскільки забезпечення правильності ведення обліку доходів та пошук помилок в обліку доходів є достатньо складною та трудомісткою справою, що вимагає значних витрат часу і є не завжди прийнятною справою для підприємства.

Автоматизація облікового процесу доходів має значні переваги:

- точність та швидкість обробки великих масивів, здатність виконання складних математичних розрахунків;
- поглиблення синтетичного та особливо аналітичного обліку у поєднанні із широкими можливостями отримання різноманітних форм звітів та візуальної інформації;
- інтеграція інформаційної бази управлінського та фінансового обліку;
- одноразове введення та збереження інформації про господарські операції на машинних носіях;
- відмова від багатьох проміжних групувальних журналів та відомостей, а також можливість створення нових, більш ергономічних структур документів з метою підвищення їх аналітичної цінності;
- можливість швидкого доступу до інформаційної бази;
- автоматизація та повний контроль бухгалтерських проведення;
- програмний контроль послідовності вирішення конкретних облікових задач.

Автоматизація обліку витрат дозволить вирішувати такі основні завдання:

- одержання звітів про залишки матеріалів на конкретну дату, про вихід продукції з виробництва;
- групування, систематизація і перегрупування витрат для фінансового, управлінського та податкового обліку;
- визначення та систематизація відхилень від нормативних (планових) затрат;
- узагальнення даних про витрати за окремими виробничими підрозділами, стадіями виробництва;
- складання фактичних (звітних) калькуляцій;
- відображення витрат у системі синтетичних рахунків;
- «глибокий» аналітичний облік витрат.

При введенні бухгалтерського фінансового обліку фінансових результатів в умовах автоматизованої системи обробки інформації весь обліковий процес розбивається на кілька етапів.

На першому етапі відбувається документальне оформлення на підприємстві господарських фактів, пов'язаних з виникненням доходів і витрат, і в результаті фінансових результатів. Під час введення первинних даних одночасно формуються бухгалтерські проведення. типових господарських операцій.

На другому етапі всі бухгалтерські проведення щодо обліку доходів і витрат формуються в зведений бухгалтерський реєстр – книгу обліку господарських операцій, яка є узагальненим бухгалтерським реєстром і являє собою хронологічно впорядкований список проведення.

На наступному – третьому – етапі формуються реєстри бухгалтерського обліку, внутрішня і зовнішня бухгалтерська звітність.

На четвертому етапі закривається обліковий період і формується архів облікових даних.

Автоматизоване ведення бухгалтерського обліку значно полегшує роботу бухгалтера, раціоналізує затрати його праці і підвищує її продуктивність.

Таким чином, ми побачили, що за допомогою сучасного програмного забезпечення облікові функції можуть бути повністю автоматизовані і їх

результати можуть представлятися в будь-якому зручному для користувачів вигляді – як на машинних, так і на паперових носіях.

Впровадження автоматизованих систем ведення бухгалтерського обліку – це процес, результатом якого є поліпшення якості облікових даних і, як наслідок, підвищення ефективності управління підприємством. Отже, автоматизована система обліку є доцільною при використанні її на підприємствах, оскільки, завдяки автоматизації скорочується час на оформлення різних документів, які не потребують великих місць для зберігання.

Удосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання з урахуванням вимог міжнародних стандартів сприятиме гармонізації фінансової звітності вітчизняних суб'єктів господарювання із звітністю підприємств держав – членів Європейського Союзу, а також інших країн, які застосовують міжнародні стандарти; підвищенню прозорості та забезпеченню достовірності фінансової звітності суб'єктів господарювання і належного рівня довіри до неї вітчизняних та іноземних інвесторів; посиленню захисту прав та інтересів акціонерів, інвесторів, кредиторів.

Загалом робота щодо реформування бухгалтерського обліку в рамках адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу підвищить рівень професійного співтовариства бухгалтерів, прискорить процес інтеграції економіки нашої держави в світову спільноту та сприятиме формуванню сприятливого інвестиційного клімату.

Висновок

На основі проведеного дослідження обліку доходів можна зробити такі висновки:

- Нормативним документом, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід".

- У своїй діяльності ТОВ «Весна-Агро» керується Статутом та іншим чинним законодавством України. Бухгалтерія ведеться згідно положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

Синтетичний облік доходів у товаристві ведеться на рахунках 7 класу «Доходи і результати діяльності» аналітичний – в розрізі видів (джерел) доходів.

Пропозиції щодо вдосконалення обліку у фінансово-господарській діяльності:

- Створити нову класифікацію фінансових результатів, доходів і витрат
- Підвищення кваліфікації бухгалтерів в зв'язку із останніми змінами в законодавчій базі обліку в Україні (семінари, курси)
- Впровадження управлінського обліку на підприємстві

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беренда Н.І. Облік доходів: питання облікової політики підприємства: [Електронний ресурс] / Н.І. Беренда, Т.М. Потапенко – Режим доступу. – <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7915/1/1.pdf>
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник, 3-є вид. перероб. і доп. – Житомир: ЖІТІ, 2011. – с.672.
3. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. Навч.- практ. Посібник / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Г.Ільїна, В.І.Кисла.-К.: - 2010-536с.
4. Галущак І.Є. Облік доходів від операційної діяльності: сучасний стан і напрями вдосконалення: [Електронний ресурс] / І.Є. Галущак, В.П. Савчук – Режим доступу. – <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/Збірник/2014-2/statti/15.pdf>

5. Гаращенко О.В. Облік і аналіз формування фінансових результатів та розподілу прибутків / О.В. Гаращенко // Автореферат дисертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук, 2014.
6. Гладких Т.В. Фінансовий облік: підручник . - Київ: «Центр навчальної літератури», 2010.- 480с.
7. Голов С.Ф. Фінансовий облік. Навч. посібник. / С.Ф. Голов, Костюченко В.М., Кравченко І.Ю., Ямборко Г.А. – К.: Лібра, 2012. – 976 с.
8. Дервянко А.В. Проблеми обліку доходів підприємства та перспективи їх вирішення: [Електронний ресурс] / А.В. Дервянко, О.Т. Бровко, Н.О. Стопчак – Режим доступу. – http://www.kpi.kharkov.ua/archive/-Наукова_періодика/vestnik/Технічний%20прогрес%20та%20ефективність%20виробництва/2008/55/Проблеми%20обліку%20доходів%20підприємства%20та%20перспективи%20їх%20вирішення.pdf
9. Дерій В.А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 272 с.
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 № 291: [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб – сайт. – Режим доступу. – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0892-99>.
11. Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку: [Електронний ресурс] / Т.Г. Камінська – Режим доступу. – <http://elibrary.nubip.edu.ua/8541/1/-КТН.pdf>
12. Коблянська О.І. Фінансовий облік:навч.посібник доп. і перероб.-К.: Знання- 2010.-473с.
13. Костюченко В. Оценка дохода согласно национальным положениям (стандартам) бухгалтерського учета / В. Костюченко // Бухгалтерський учет и аудит. – 2010. – № 12.

14. Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку : Підручник / М.В. Кужельний, В.Г. Лінник. – К. : КНЕУ. – 2011. – 334 с.
15. Лагодієнко Н.В. Організація обліку доходів підприємств: проблеми та напрями їх вирішення / Н.В. Лагодієнко, А.О. Кितिця // Бізнес-навігатор. Науково-виробничий журнал. – 2014. – № 1(33). – С. 163-167.
16. Лебедзевич Я.В. Вплив облікової політики підприємства на доходи та результати діяльності / Я.В. Лебедзевич // Вісник. ЖІТІ. – 2012. – № 15. – С. 155-162.
17. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика / В.С. Лень, В.В. Гливенко – К.: «Б.В.», 2014. – 685 с.
18. Лишиленко О. Напрями вдосконалення обліку та аудиту фінансових результатів / О. Лишеленко //Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – №6. – С.16-23.
19. Ловінська Л.Г. Бухгалтерський облік. Навч.- метод. посібник. Для самост. вивчення дисц. / Л.Г. Ловінська, Л.В. Шилкіна, О.М. Голенко.- К.: КНЕУ, 2012-370 с.
20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) дохід. Міжнародний документ від 01.01.2012 р.: [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб – сайт. – Режим доступу. – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_025
21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р.: [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб – сайт. – Режим доступу. – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
22. Ніколаєва В.П. Економічна сутність і зміст категорії «дохід підприємства» / В.П. Ніколаєва // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 3. – С. 90-92.
23. Огійчук М.Ф, В.Я. Плаксієнко, Л.Г.Панченко та ін. Бухгалтерський облік.: За ред. проф. М.Ф.Огійчука. – К.: Вища освіта, 2013. – 800 с.

24. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: Наказ Міністерства Фінансів України від 30.11.99 р. № 291 // Галицькі контракти. – 2012. – № 4. – с. 5-12. Із змінами та доповненнями.
25. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755 – VI: [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб – сайт. – Режим доступу. – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
26. Подолянчук О.А. Доходи: проблемні аспекти сутності та класифікації. // Збірник наукових праць таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки)/ За ред. В.А. Рульєва. – Мелітополь: Люкс, 2010. – №3 (11). – 530 с.
27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджено наказом міністерства фінансів України від 29.11.1999р. № 290: [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб – сайт. – Режим доступу. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
28. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996 – 14 : [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб – сайт. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
29. Прохар Н.В. Напрями вдосконалення обліку доходів підприємств: [Електронний ресурс] / Н.В. Прохар – Режим доступу. – <http://ds-race.uccu.org.ua/bitstream/123456789/409/1/Напрями%20вдосконалення%20обліку%20доходів%20підприємств.pdf>
30. Свідерський Д.Є. Облік та аудит фінансових результатів діяльності підприємств / Д.Є. Свідерський // Дис.канд. екон. наук: 08.06.04. – К.:КНЕУ. – 2012. – 240с.
31. Селіверстова І.О. Перспективні шляхи вирішення проблеми обліку доходу і витрат підприємництва: [Електронний ресурс] / І.О. Селіверстова, І.В. Зозуля – Режим доступу. <file:///C:/Documents%20and%20Settings/Администратор/Мои%20документы/530-2059-1-B.pdf>

32. Сідаш І.Б. Організація обліку доходів і витрат підприємства. / І.Б. Сідаш // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (20-24 квітня 2015 р.). – В 3 т./Т.І. – Суми, 2015. – 359 с.
33. Сопко В.Г. Організація бухгалтерського обліку, економіки контролю та аналізу. – К.: КНЕУ, 2010. – 498 с.
34. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н.М. Ткаченко. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Алерта. – 2008. – 926 с.
35. Харькова А.К. Учетная политика и ее роль в формировании финансового результата предприятия / А.К. Харькова // Дні науки-2006: Матер. II Міжнар. наук.- практ. конф. –Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2012. – С. 29-32.
36. Циліурик Г.І. Напрямки поліпшення якості облікової інформації щодо формування та розподілу доходів / Г.І. Циліурик // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 4. – С. 122-127.
37. Швиденко А.І. Облік доходів підприємства: сучасна практика, проблеми, шляхи вдосконалення: [Електронний ресурс] / А.І. Швиденко, В.М. Бровко – Режим доступу. – <file:///C:/Documents%20and%20Settings/Администратор/Мои%20документы/29638-55010-1-PB.pdf>